

Verkiezingsprogramma van de AVP voor de periode 2005-2009
5 augustus 2005

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Prioriteiten van planAruba voor 2005-2009	7
Hoofdstuk 1 Betrouwbaar bestuur	9
1.1 Naar een volwassen parlementaire democratie	9
1.2 Een efficiënt professioneel ambtenarenapparaat	11
Hoofdstuk 2 Deugdelijke overheidsfinanciën.....	12
2.1 Financieel beleid	12
2.2 De stabiliteit van de munt	14
Hoofdstuk 3 Kwaliteit in de economie.....	16
3.1 Kwalitatieve groei op weg naar een kenniseconomie	16
3.2 Startende ondernemers en het Midden- en Kleinbedrijf	17
3.3 Kritische consumenten en kwaliteit in de economie	18
3.4 Toerisme	18
3.5 Diversificatie in de economie	19
3.6 Onderwijs	19
3.7 Arbeid	22
3.8 Pensioenen	24
3.9 Regionale ontwikkeling	26
Hoofdstuk 4 Zekerheid in zorg en welzijn	27
4.1 Gezondheidszorg	27
4.2 Jeugdbeleid	30
4.3 Sociaal beleid: zorg voor gezin en kind	
3130	
4.4 Ouderenbeleid	32

4.5	Sport	32
4.6	Cultuur	33
Hoofdstuk 5	Veiligheid in de leefomgeving	35
5.1	Milieu	35
5.2	Ruimtelijke ordening	35
5.3	Infrastructuur, verkeer en vervoer	36
5.5	Wonen	37
5.6	Justitie	39
5.7	Immigratie en integratie	40
Hoofdstuk 6	Perspectief in het Koninkrijk.....	42
6.1	Betere Samenwerking	42

Inleiding

Vertrouwen Evenwicht en Kwaliteit

De AVP ontvouwt in dit verkiezingsprogramma "planAruba" haar visie en haar voornemens voor de komende regeerperiode. De partij aanvaardt de uitdagingen waarmee Aruba en de Arubaanse overheid nu en in de komende jaren worden geconfronteerd. Op basis van onze christen-democratische beginselen *gespreide verantwoordelijkheid, publieke gerechtigheid, solidariteit en rentmeesterschap* geven wij in planAruba de richting aan waarin onze oplossingen gaan.

Sommige uitdagingen zijn het gevolg van internationale ontwikkelingen en komen van buiten op ons af. 11 september 2001 had grote gevolgen voor onze economie, de orkaan Ivan bracht ons land grote schade toe. Zulke rampen kunnen wij niet voorkomen of beïnvloeden. Wel kunnen wij zorgen dat ons land minder kwetsbaar is voor dit soort schokken van buitenaf.

Andere zaken vinden hun oorzaak in Aruba zelf. De schade die de afgelopen jaren is toegebracht aan het vertrouwen in de politiek is een probleem van onze eigen samenleving. Politieke vervolging, inmenging in justitie en politie en financieel wanbeheer hebben het vertrouwen in de staat ondermijnd. De AVP stelt zich met planAruba tot doel dit vertrouwen te herstellen.

De onevenwichtigheid tussen ons economisch succes aan de ene kant en onze sociale ontwikkeling aan de andere kant is eveneens een probleem dat de AVP volledig onderkent. Geheel in de traditie van de AVP zullen wij aan de ene kant werken aan de sociale samenhang vanuit de verantwoordelijkheid van de burgers zelf, en aan de andere kant verder bouwen aan de sociale voorzieningen vanuit de overheid. AVP zich zal daarbij ook inzetten voor het versterken van de democratische en sociale normen en waarden in onze samenleving, die ons een beschaafde, tolerante en vooruitstrevende samenleving hebben gemaakt.

De AVP is echter niet tevreden met herstel van tekortkomingen in politiek en maatschappij. De AVP zal vanuit haar visie verder vorm geven aan de toekomst van Aruba. In planAruba staat het begrip *kwaliteit* centraal. Kwaliteit in de economie door verhoging van de productiviteit, innovatie en toepassing van ICT in een kenniseconomie. De AVP zet de kwaliteit in het onderwijs voorop, omdat hier de vorming van de nieuwe generaties plaatsvindt en het fundament wordt gelegd voor onze verdere ontwikkeling. Kwaliteit in onze zorg voor het milieu en de veiligheid van onze leefomgeving. Ook zullen wij blijven werken aan de positieve invulling van de relaties van ons Land binnen het Koninkrijk, en zetten wij onze verkenning van de mogelijkheden richting Europese Unie door.

Herstel van vertrouwen

Bij de verkiezingen van 2001 liet de kiezer de AVP weten dat het vertrouwen in onze partij was geschaad. De AVP reageerde op dit signaal door een ingrijpende vernieuwing in organisatie, stijl, ideeën en personen. De AVP kijkt terug op een succesvolle heroriëntatie onder het motto *scucha, pensa y trece cambio*. De leiding van de partij werd vernieuwd, de basis van de partij werd opnieuw opgezocht en actief betrokken bij het vernieuwingsproces. De verschillende organisaties rond de partij werden met nieuw élan herstart. In samenwerking met onze zusterpartij het CDA deed het wetenschappelijke bureau, **FESCA** onderzoek naar maatschappelijk en politiek belangrijke thema's en leverde daarmee nieuwe inzichten die doorwerken in dit programma. De AVP werd voor deze nieuwe koers beloond met een spectaculair herstel van de waardering vanuit de bevolking.

Tegelijk echter is in de afgelopen jaren het vertrouwen van het publiek in het politieke bedrijf en de overheid volledig uitgehold. Op ongekende schaal heeft de regering het overheidsapparaat

gepolitiseerd, door politieke vervolging, door intimidatie en door het creëren van banen voor politieke vrienden. Op ongekeerde schaal heeft de regering druk uitgeoefend op de rechterlijke macht, het openbaar ministerie en het politieapparaat. Op ongekeerde schaal heeft de regering gemeenschapsgelden verkwist, de staatsschuld laten oplopen en zo een wissel getrokken op de toekomstige generaties. Het vertrouwen van de burger in de politiek is door deze ontwikkelingen sterk beschadigd.

De AVP aanvaardt deze uitdaging en wil deze vertrouwensbreuk herstellen. Wij willen de politiek opnieuw betrouwbaar en integer maken, en de politiek dichter bij de burger brengen. Op alle belangrijke punten zal inspraak van de bevolking voorop staan, en op sociaal-economisch gebied zal de 'nationale dialoog' werkelijkheid worden.

PlanAruba staat voor een herstel van de democratische rechtsstaat, voor een professioneel en efficiënt overheidsapparaat en een degelijk financieel beleid. *Publieke gerechtigheid* begint bij een betrouwbare overheid.

Herstel van evenwicht

Het succes van onze economische groei heeft onze maatschappij op verschillende punten uit evenwicht gebracht. De opbouw van ons sociale stelsel loopt niet gelijk met onze welvaart. Te veel mensen leven op of onder het minimuminkomen en delen niet in het succes van onze economie. Drie kwart van de werknemers heeft na pensionering alleen uitzicht op de minimumvoorziening die de AOV biedt. Deze onevenwichtigheid benadert de AVP met *solidariteit* ten opzichte van de zwakkeren in de samenleving. De AVP komt met een algemeen pensioen, met een kindertoeslag en woonkostentoeslag voor de zwakste groepen in onze samenleving. Het gezin en het kind komen in het middelpunt van het sociale beleid te staan. Sociale voorzieningen mogen echter de impuls voor mensen niet wegnemen om zelf kansen te creëren en te benutten; de AVP zal hen hierin stimuleren en steunen.

De grote immigratie die onze groei mogelijk maakte, legde een grote druk op onze bevolking, de voorzieningen, de cultuur. De AVP neemt de uitdaging van integratie aan, op basis van wederzijds respect en **eenheid in verscheidenheid**. Het Papiamento zal een versterkte rol krijgen als bindmiddel in de maatschappij. Ook hier ziet de AVP vanuit haar beginsel van *gespreide verantwoordelijkheid* een rol voor de overheid, maar vooral ook voor de burgers en hun organisaties zelf.

Ontwikkeling van kwaliteit

De AVP ontvouwt in planAruba een positieve visie voor de komende regeerperiode, die wij samenvatten met ontwikkeling van kwaliteit.

De kwaliteit van de overheid moet sterk worden verbeterd. *Gespreide verantwoordelijkheid* en *publieke gerechtigheid* betekenen dat de overheid alleen die taken uitvoert die burgers, bedrijven en andere organisaties niet zelf kunnen uitvoeren, en bovendien dat de overheid haar taken efficiënt en betrouwbaar volbrengt. Onze economische structuur moet naar een hoger plan worden gebracht. Kwantiteit moet plaats maken voor kwaliteit. De kwaliteit en de toegevoegde waarde moeten omhoog, niet alleen in de toeristensector maar in de gehele economie. Daartoe moeten ook het onderwijs en andere investeringen in 'menselijk kapitaal' sterk worden verbeterd, vooral op het gebied van ICT.

Rentmeesterschap betekent dat wij nu voldoende investeren in de mogelijkheden van de toekomstige generaties en onze kinderen niet met onze schulden opzadelen. In planAruba loopt de AVP de

achterstanden in die ons Land heeft opgelopen op het gebied van onderwijs, infrastructuur en andere basisvoorzieningen.

Rentmeesterschap komt bij uitstek tot uiting in de zorg voor het milieu. Zeker nu de bevolking groeit en de beschikbare ruimte in ons land afneemt, moeten wij extra zorgzaam omgaan met onze natuurlijke leefomgeving.

Ten slotte zijn wij aan onszelf verplicht om de samenwerking in Koninkrijksverband een nieuwe invulling te geven. Wij zijn ons allen bewust dat het Koninkrijk onze rechtsorde en onze externe veiligheid garandeert, maar wij benutten het Koninkrijk onvoldoende voor nieuwe vormen van samenwerking en ontwikkeling. Bovendien moeten wij alle opties in de banden met de Europese Unie openhouden, verder bestuderen en actief ontwikkelen, zodat wij geen enkele weg afsluiten voor de toekomstige generaties bij het zoeken naar nieuwe niveaus van kwaliteit en stabiliteit.

CHRISTEN DEMOCRATISCHE BEGINSELEN

In dit verkiezingsprogramma geeft de AVP een antwoord op de veranderingen in de samenleving en daarnaast oplossingen voor structurele problemen. De AVP gaat er daarbij van uit dat oplossingen alleen gerealiseerd worden als mensen hun vrijheid en idealen in samenwerking met anderen realiseren. Deze visie is gebaseerd op onze vier uitgangspunten:

1. ***Gespreide verantwoordelijkheid:*** ontwikkeling komt het beste tot haar recht als mensen verantwoordelijkheid kunnen dragen voor zichzelf en hun naasten en derhalve de ruimte krijgen eigen keuzes te maken waarbij de overheid zich beperkt tot haar kerntaken. Het subsidiariteitsbeginsel houdt in, dat de overheid enerzijds de maatschappelijke organisaties zoveel mogelijk ruimte biedt in de behoeften van de burgers te voorzien, en anderzijds, daar waar dat nodig is, taken op zich neemt, een aanvullende rol speelt en voorwaarden schept.
2. ***Publieke gerechtigheid:*** een betrouwbare overheid moet op basis van vaste waarden de burger de zekerheid van de rechtstaat bieden en duidelijke grenzen stellen.
3. ***Solidariteit:*** vraagt om betrokkenheid tussen generaties en tussen arm en rijk en een rechtvaardig en voorspelbaar inkomensbeleid waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen en de draagkracht van huishoudens uitgangspunt is.
4. ***Rentmeesterschap:*** alleen als wij op verantwoorde wijze omgaan met de ons toevertrouwde leefomgeving, de natuur en het milieu zorgen wij voor een duurzame welvaart ook voor volgende generaties

Prioriteiten van plan Aruba voor 2005-2009

1. Herstel van vertrouwen in de politiek. Openbaarheid van bestuur en financiën verstrekten de parlementaire democratie. Opening van zaken stelt het parlement in staat de regering te controleren. Politieke benoemingen en patronage moeten worden uitgebannen. Het ambtenarenapparaat moet zijn werk kunnen doen zonder intimidatie van de politiek.
2. Aruba past in het Koninkrijk. Goede betrekkingen met de rijkdelen en Europa versterken de autonomie van Aruba. De mogelijkheden van samenwerking met de Europese Unie zullen wij verder onderzoeken. Tegelijkertijd zullen wij de samenwerking met landen en organisaties in onze eigen regio uitbreiden.
3. De AVP zal het financieringstekort zo snel mogelijk reduceren. Bovendien is geld nodig om het achterstallig onderhoud weg te werken. Het financieringstekort en de staatsschuld mogen onze kredietwaardigheid en de koppeling van onze munt aan de dollar niet bedreigen. De kwaliteit van dienstverlening en de efficiency in het overheidsapparaat moeten omhoog, de kosten omlaag.
4. Veilig stellen van zorgpakket van de AZV. Meer zekerheid over de medicijnen, de medische zorg en de behandeling in het buitenland. Het financiële tekort zal worden aangepakt door herstructurering van het premiestelsel, de landsbijdrage en een gepast gebruik.
5. De stijging van de kosten van levensonderhoud die de afgelopen vier jaar heeft plaatsgevonden als gevolg van de maatregelen van de overheid, zal een halt worden toegeroepen. De AVP zal de overheidsmaatregelen die bijgedragen hebben tot deze stijging van levensonderhoud ongedaan maken.
6. Veiligheid en vertrouwen in de rechtstaat is bepalend voor de kwaliteit van het leven in de samenleving. De AVP zal alle legale middelen gebruiken om de veiligheid in de samenleving en vertrouwen in ons rechtssysteem te herstellen. De absolute scheiding van machten zal hersteld worden.
7. Onderwijs moet leiden tot hoger rendement voor de economie, de arbeidsmarkt en de sociale ontwikkeling. Daarom zal meer worden geïnvesteerd in de vernieuwing van het onderwijs. Verbetering van de scholen. Beter lesmateriaal en gebruik van computertechnologie. De vernieuwing van het primair en secundair onderwijs krijgt de hoogste prioriteit. Het beroepsonderwijs wordt meer gericht op de beroepspraktijk. Permanente educatie wordt een integraal onderdeel van het arbeidsmarkt beleid.
8. De AVP zal een economische ontwikkeling stimuleren met meer de nadruk op kwaliteit in plaats van kwantiteit. Dit betekent upgradation van de toerismesector, diversificatie in de richting van zakelijke dienstverlening en permanente educatie in alle sectoren van de economie. Aruba moet zich ontwikkelen in de richting van een kenniseconomie. Ten gevolge van dit economische beleid, zal het arbeidsmarktbeleid gericht zijn op beperking van de toelating van werknemers uit het buitenland en upgradation van het eigen arbeidspotentieel.
9. Behoudt van het milieu is behoudt van leven en welzijn. De economische groei moet, meer dan nu het geval is, rekening houden met het milieu. De AVP pleit voor een balans tussen expansie van de economie, groei van de bevolking en het milieu.

10. Eigen pensioen voor alle werknemers, waarvan de uitvoering budgettair neutraal zal zijn. De overheid blijft verantwoordelijk voor de AOV als waardevast basispensioen vanaf 60 jaar. Iedereen, inclusief bewindslieden en parlementariërs, krijgt een gelijke pensioenleeftijd van 60 jaar.
11. De zorg voor sociaal zwakkeren wordt gericht op het gezin en de toekomst van het kind. Er komen woon- en kindertoelagen voor gezinnen met minimuminkomens. Er komt een woonplan dat gericht is op koop- en huurwoningen met voorrang voor sociaal zwakkeren en anderzijds verbetering van bestaande woonwijken. De wachtlijsten bij de FCCA worden teruggedrongen.
12. Er komt voldoende betaalbare dagopvang voor kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar. Parttime werken wordt mogelijk gemaakt bij de overheid en verder gestimuleerd in het bedrijfsleven. Er zal gelijkberechtiging worden doorgevoerd voor vrouwen in alle aspecten van het arbeidsrecht en de pensioenen.
13. De AVP zal alles in het werk stellen om de regelgeving die de verdeling van de Arubaanse ruimte regelt in de komende regeerperiode te formaliseren. De ruimtelijke structuurvisie van de AVP is een van gebalanceerde ruimtelijke ordening en verdeling, waarin aan bepaalde gebieden specifieke functies worden toegeschreven. Op deze manier ontstaat er enerzijds voldoende grip op de ruimtelijke ontwikkelingen terwijl anderzijds voldoende ruimte blijft voor particulier initiatief.
14. Verbetering van het wegennetwerk. Onderhoud wordt betaald uit het wegenfonds dat de inkomsten uit de wegenbelasting ontvangt. De automobilist weet zo waar de belasting aan wordt besteed. Een goed en betaalbaar openbaar vervoer is een essentiële voorwaarde voor het verminderen en verlichten van de verkeersknooppunten in Aruba.

Hoofdstuk 1 **Betrouwbaar bestuur**

De AVP heeft een traditie hoog te houden bij het bevorderen van de integriteit en kwaliteit van het bestuur. Het rapport 'Calidad' (rapport van de Arubaanse Werkgroep Deugdelijkheid van Bestuur) uit 1997 kan gerust een mijlpaal worden genoemd in de ontwikkeling van de jonge Arubaanse democratie. Dit rapport dient dan ook als inspiratie voor het beleid ten aanzien van deugdelijkheid van bestuur in planAruba.

In de huidige regeerperiode is zware schade toegebracht aan het vertrouwen van de burger in de politiek. Het functioneren van de parlementaire democratie heeft in onze geschiedenis sinds de Status Aparte een dieptepunt bereikt. De 'checks and balances' in ons systeem zijn niet opgewassen tegen een regering die op een absolute meerderheid van één partij steunt, en die vervolgens een aantal elementaire regels van de democratie met voeten treedt.

Alle aspecten van de 'trias politica' zijn uit balans geraakt. Van effectieve parlementaire controle op de regering was geen sprake, bovendien werd deze regeerperiode gekenmerkt door een lange reeks beschuldigingen en pogingen tot beïnvloeding van de regering aan het adres van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie.

Tegelijkertijd is de cultuur van politisering van het overheidsapparaat tot een nieuw hoogtepunt gestegen. Niet alleen door het wegwerken van ambtenaren die de regering om wat voor reden dan ook onwelgevallig waren, maar ook door een recordaantal nieuwe indiensttredingen. De inmenging van de politiek in het functioneren van de diensten is sterk toegenomen.

In planAruba komt de AVP met concrete maatregelen om te werken aan het versterken van het democratisch proces en aan het professionaliseren en depolitiseren van het overheidsapparaat. De politiek is vóór alles verplicht, het vertrouwen van de burger in de democratie en het overheidsapparaat te herstellen.

1.1 Naar een volwassen parlementaire democratie

Het parlement is de belangrijkste van alle 'checks and balances' in ons politieke systeem. Als controleur van de regering en medewetgever ligt bij de Staten de eerste verantwoordelijkheid voor het van dag tot dag bewaren van het evenwicht in onze democratie. Het parlement moet worden versterkt door verbetering van de faciliteiten en verbetering van de procedures. De AVP-plannen over de rol van het parlement zijn onder meer ontleend aan het FESCA-rapport *de Staten van Aruba op weg naar volwassenheid* uit 2003 en aan het symposium over hetzelfde onderwerp.

Volgens de AVP is Aruba toe aan een stijl van regeren die tegelijkertijd professioneler is, en ook dichter bij alle burgers staat. Een regering heeft de plicht om eenheid van beleid te laten zien. Een regering mag niet bestaan uit los van elkaar opererende ministers. Het beleid van de regering moet samenhangend zijn, maar ook consistent. Beleid dat steeds verandert maakt burgers en bedrijven onzeker en bedreigt het vertrouwen in de politiek. Ook moet de regering voor iedere burger even toegankelijk zijn, en niet alleen voor leden van een bepaalde politieke partij, familie of een bevoorrechte groep. De AVP zal de nationale dialoog in ere herstellen, om grote sociaal-economische beslissingen met de sociale partners te kunnen bespreken en voorbereiden.

In planAruba brengt de AVP een stijl van regeren die samenhangend is, betrouwbaar, en toegankelijk.

De Staten

- De AVP staat voor een **professionalisering van de politieke cultuur** in het parlement, waarin regerings- en oppositiefracties elkaar met meer respect tegemoet treden. De AVP streeft naar een 'debatcultuur' in de politiek, waarin argumenten een grotere rol spelen.
- Al geruime tijd geleden is besloten tot het aanstellen van **fractiemedewerkers** in de Staten. Dit besluit moet nu zo snel mogelijk worden uitgevoerd. Vervolgens moet ook de behoefte aan persoonlijke medewerkers worden onderzocht.

- Het **personeelsbeleid** van de Staten, inclusief de griffie, moet geheel los komen te staan van enige invloed van de regering.
- Er komt een **apart begrotingshoofdstuk** "hoge colleges van Staat" voor de Staten, de Rekenkamer en toekomstige onafhankelijke organen zoals een ombudsman. De regering kan op dit begrotingshoofdstuk in principe geen wijzigingen aanbrengen.
- Alle **handelingen en documenten** van de Staten worden openbaar, tenzij het Landsbelang zich daar tegen verzet. Alle commissievergaderingen worden toegankelijk voor het publiek. Alle documenten die de Staten uitbrengen worden zo snel als technisch mogelijk is via internet openbaar gemaakt.
- Er dient naar gestreefd te worden dat het instrument van de **parlementaire enquête** wordt gebruikt op de wijze zoals deze is bedoeld. Misbruik schaadt het aanzien van en het vertrouwen in de politiek.
- De Landsverordening **Financiering Politieke Partijen** was reeds tijdens het kabinet Eman-III in ontwerp gereed, en dient zo snel mogelijk aan de Staten te worden aangeboden en behandeld.
- De **eenheid van beleid** staat voorop voor de AVP. De nieuwe regering moet zorgen voor afstemming van het beleid van alle ministeries, zodat verschillende plannen elkaar niet tegenwerken of leiden tot verspilling. Coördinatie en discipline op financieel gebied staat voorop. Eén regering heeft slechts één budget en ook één financieel kader, waarbinnen ieder ministerie moet opereren.
- **Continuïteit in het beleid** is de tweede prioriteit voor een nieuwe regering. De burgers hebben recht op zekerheid. Regels mogen niet van de ene dag op de andere veranderen, om vervolgens weer te worden teruggedraaid.
- Ingrijpend nieuw beleid, zeker op sociaal-economisch terrein, zal eerst met de sociale partners (gremio's) worden besproken. De **nationale dialoog** zal nu werkelijk worden ingevoerd.
- De transparantie in de regering moet maximaal worden. Niet-geheime landsbesluiten en **beleidsdocumenten** van de regering worden via elektronische weg (**internet**) openbaar gemaakt. Dit geldt tevens voor de geldende wetsteksten.
- De **financiële situatie** van het Land moet op ieder moment volledig **transparant** zijn voor de pers, de burgers en andere belanghebbenden. Een ieder moet inzicht krijgen in de begroting zelf, de realisatie van de begroting en de kassituatie van het Land.
- De arbeidsvoorwaarden van ministers en Statenleden moeten onmiddellijk worden aangepast en versoerd. Het **rapport-Fowler** biedt hiervoor een uitstekende basis. Het AVP-initiatief wetsontwerp tot herziening van de pensioenopbouw en pensioenleeftijd - 60 jaar - van politieke ambtsdragers wordt hierin verwerkt.

Regering en ministers

De AVP regering zal gekenmerkt worden door ondermeer:

- Minder ministers: het aantal minister zal worden teruggebracht tot 7. Het ondersteunend personeel wordt tot het minimale teruggebracht en er wordt meer gebruik gemaakt van de directies en diensten.
- De wettelijk voorgeschreven begrotingscyclus wordt volledig in acht genomen.
- Werken met meerjarenbegroting zonder tekorten vanaf 2008.
- Gebruik maken van vaste uitgavenkaders in de begroting.
- Wegwerken van achterstand in de rekeningen van het Land.

1.2 Een efficiënt professioneel ambtenarenapparaat

In de visie van de AVP heeft de burger recht op een doelmatige besteding van het geld dat hij via de belastingen aan de overheid ter beschikking stelt. Efficiency in het overheidsapparaat is dan ook een verplichting voor iedere regering.

Bovendien heeft de burger recht op een overheid die onpartijdig is, dus haar diensten gelijkelijk aanbiedt aan alle burgers, zonder beïnvloeding door partijpolitieke banden, familiebanden of zakelijke belangen.

Het overheidsapparaat mag niet worden misbruikt voor het creëren van werk voor (politieke) vrienden, en het ambtenarenapparaat moet in staat worden gesteld zijn werk uit te voeren zonder willekeurige inmenging vanuit het politieke niveau. Er moet meer professionaliteit en dynamiek in het overheidsapparaat komen, en arbeidsvoorwaarden die meer in lijn zijn met de marktsector. Ook hier baseert de AVP zich op de inzichten uit het rapport Calidad.

- **Benoemingen** in het ambtenarenapparaat moeten los komen te staan van partijpolitieke invloed. Dit geldt echter evenzeer voor het overplaatsen of anderszins verwijderen van ambtenaren uit (leidinggevende) posities. De instelling van een a-politiek toezichthoudend orgaan voor het personeelsbeleid wordt onderzocht.
- Taken die de marktsector even goed of beter kan uitvoeren dan de overheid moeten worden afgestoten. De vaak genoemde, maar nooit gerealiseerde '**kerntakenanalyse**' dient onmiddellijk te worden begonnen. Dit wordt binnen strikte financiële plafonds uitgevoerd.
- De taken die de overheid voor haar rekening neemt, dienen zo doelmatig mogelijk te worden uitgevoerd. Door vergelijking met andere vergelijkbare landen en situaties ('**benchmarking**') zal bij alle taken van de overheid het juiste niveau van personeelsbezetting en andere middelen worden bepaald.
- De **salarisstructuur bij de overheid** (zoals vastgelegd in de Bezoldigingsregeling) dient aan een grondige analyse te worden onderworpen, in samenspraak met alle betrokkenen.
- Het **benoemen, het aanzeggen van ontslag en het bevorderen** van ambtenaren moet geschieden in overeenstemming met de regels en de strekking zoals die naar voren komen uit het rapport Calidad.
- **Loopbaanontwikkeling** moet een plaats krijgen in het overheidsapparaat. Opleidingen en andere ontplooiingsmogelijkheden moeten meer dynamiek brengen in de carrièreontwikkeling. Bekende cursussen als de opleiding voor bestuursambtenaar, SOD en management cursussen worden weer georganiseerd.

Hoofdstuk 2 Deugdelijke overheidsfinanciën

In de regeerperiode die nu ten einde loopt, was van coördinatie of discipline in het begrotingsbeleid geen sprake. Hierdoor werd op verschillende plaatsen in het overheidsapparaat een groot aantal banen gecreëerd en stegen de lopende uitgaven. De productiviteit van deze extra uitgaven was zo goed als nihil. Tegelijkertijd zijn de investeringen van de overheid op een onverantwoord laag niveau gebleven, wat de structuur van de economie heeft aangetast.

Het tekort in de begroting werd verborgen met fictieve belastinginkomsten. Het tekort leek lager te worden, maar ging in werkelijkheid omhoog. Het gevolg hiervan was een chronisch kastekort. Dit werd opgelost met leningen, maar vooral met eenmalige inkomsten. Verschillende bedrijven, deelnemingen en andere "kroonjuwelen" van het Land werden verkocht om het financiële wanbeleid te camoufleren.

Ondanks deze eenmalige opbrengsten en het wegwerken van oude verplichtingen, is de staatsschuld opgelopen van 1,1 tot boven de 1,9 miljard florin. Volgens het IMF is de schuld in procenten van het BBP opgelopen van 28,5% in 2000 naar 44,8% in 2004. Eind dit jaar zal de schuld 48% bedragen. Dit bedreigt de kredietwaardigheid van het Land, want de rentelast op deze schulden bedraagt dit jaar al 95 miljoen. In 2001 was de rentelast nog maar 40 miljoen.

Ook is het lenen van dollars toegenomen. Deze dollars zijn niet geïnvesteerd in exportcapaciteit, maar dit geld is gebruikt voor overheidsconsumptie. Wanneer vervolgens de rente en aflossing in dollars moeten worden betaald, zal onze deviezenreserve uitgeput raken en wordt het buitengewoon moeilijk de koppeling met de dollar in stand te houden.

Geconfronteerd met deze situatie, ziet de AVP bezuinigingen op het overheidsapparaat als onvermijdelijk. Het financieringstekort moet omlaag om opnieuw te kunnen investeren, de kredietwaardigheid van Aruba moet omhoog, de waarde van de munt moet worden gered. Tegelijkertijd moeten wij de achterstand in investeringen inlopen. Onderwijs en infrastructuur zijn noodzakelijke voorwaarden voor de economische ontwikkeling van Aruba. Ook het welzijn van de bevolking moet op een hoger peil komen, en daarom moeten de rentelasten omlaag.

2.1 Financieel beleid

Bij het samenstellen van de Landsbegroting zal de AVP de volgende richtlijnen hanteren ten aanzien van de lopende uitgaven, de investeringen en de belastingen.

Lopende uitgaven

De **exploitatiekosten** van het Land moeten drastisch worden beperkt. Hierbij maakt de AVP onderscheid tussen de volgende soorten uitgaven:

- Lopende uitgaven die bijdragen aan de **economische en sociale structuur** van het Land, en aan het vermogen van onze economie om op lange termijn te groeien. Voorbeelden hiervan zijn onderwijs, preventieve gezondheidszorg, sociale zorg en milieubescherming. Deze lopende uitgaven zijn in feite investeringen, die zichzelf méér dan terugverdienen. Op deze uitgaven kan niet bezuinigd worden, op een aantal punten zullen deze juist moeten stijgen.
- Lopende uitgaven voor **dienstverlening aan het publiek**. De kern hiervan wordt gevormd door essentiële overheidstaken als brandweer en politie. Andere overheidstaken moeten kritisch worden bekeken. Diensten die even goed of beter door de markt kunnen worden geleverd, worden geprivatiseerd. De overige diensten moeten zo doelmatig mogelijk werken, en kunnen worden getoetst aan internationale efficiëncynormen ("benchmarking").

- Die uitgaven in het overheidsapparaat die niet bijdragen aan de economische structuur, noch dienstverlening aan het publiek betekenen, behoren tot de zuivere “bureaucratie” en moeten tot een minimum worden beperkt.
- Ten slotte is er de categorie uitgaven die zaken omvat als bijvoorbeeld de subsidie op de **AZV**. Deze uitgaven drukken zwaar op de begroting, en moeten worden gereduceerd zonder de kwaliteit van de dienstverlening te verlagen, in het kader van het beleid op het betrokken terrein.

Over het geheel genomen zullen de **personeelskosten** van de overheid sterk omlaag moeten. Om te beginnen zal de 8^e ministerspost verdwijnen.

Investeringsen

De investeringen van het Land moeten worden verhoogd naar een aanvaardbaar niveau. De ontwikkeling van Aruba eist een inhaalslag in de investeringen in fysieke infrastructuur en in menselijk kapitaal. De afgelopen jaren waren de investeringen zelfs onvoldoende voor de vervanging en vernieuwing van wegen, schoolgebouwen en andere vaste activa. Laat staan dat de nodige uitbreidingen hebben plaatsgevonden. Evenmin is er geïnvesteerd in kennis en scholing van onze kinderen en van de beroepsbevolking. Een enorme verwaarlozing van de structuur van onze economie is het gevolg. Het grootste deel van de investeringen die nog wel werden gepleegd, liepen via de FDA, een fonds met Arubaanse en Nederlandse inbreng, dat werd gecreëerd onder de regering Eman-III.

- In de nieuwe regeerperiode wil de AVP de **investeringsachterstanden inhalen**, zowel die in de fysieke infrastructuur als die in de kenniseconomie, onderwijs en ICT. Dit moet Aruba op het spoor zetten van een nieuwe sociaal-economische ontwikkelingsfase.

Belastingen

Het huidige belastingstelsel is te ingewikkeld voor de burger, en kent teveel uitzonderingsregels. De toptarieven van inkomsten- en winstbelasting zijn internationaal gezien te hoog en bedreigen het vestigingsklimaat voor investeerders uit binnen- en buitenland. Tegelijkertijd bestaan er teveel regels die het mogelijk maken belasting te ontgaan. De AVP pleit dan ook voor lagere tarieven, gecombineerd met vereenvoudiging van de regels en een betere “compliance”. Dat wil zeggen dat iedereen die belasting zou moeten betalen, dat ook werkelijk doet volgens de bedoeling van de belastingregels.

- Tegenover **buitenlandse bedrijven** moet een heldere houding worden aangenomen. De tarieven van winst- en inkomstenbelasting worden gematigd. Tegelijkertijd wordt een definitief einde gemaakt aan de toekenning van algemene vrijstellingen (“tax holidays”).
- Er zal enige ruimte blijven voor fiscale maatregelen die investeringen in belangrijke **kwaliteitsverbetering** en diversificatie in de toeristensector stimuleren.
- De **tariefsstructuur** van de inkomstenbelasting wordt vereenvoudigd.
- Om de concurrentiepositie van Aruba te verbeteren, zal het **toptarief** van de inkomstenbelasting worden **verlaagd** van 60% tot een niveau dat aansluit bij wat internationaal gebruikelijk is. Dit gaat gepaard met een vereenvoudiging van de regels. Leidt een en ander niet tot een gelijke of grotere belastingopbrengst, dan zal de tariefsverlaging worden heroverwogen.
- Ter stimulering van bedrijvigheid wordt de **winstbelasting verlaagd** van 35% tot een niveau waarmee wij de internationale concurrentie beter zullen aankunnen. Dit maakt specifieke vrijstellingen overbodig. Tegenover deze verlaging staat een beleid van vereenvoudiging van de regels en een verscherping van de inning, wat tot een grotere compliance moet leiden.

- Tekortkomingen in de Landsverordening **speelvergunningrecht** hazardspelen en de Landsverordening logeerbetaling, met name de grondslagberekening van genoemde belastingen, worden gecorrigeerd.
- De **wegenbelasting** wordt een bestemmingsheffing. De belastingopbrengst wordt in een wegenfonds gestort, waaruit infrastructurele werken worden betaald. Door het verlagen van invoerrechten op milieuvriendelijke auto's en differentiatie van de wegenbelasting naar gewicht zal de keuze voor minder milieubelastend vervoer worden gestimuleerd.
- De laatste resten van de reputatie van Aruba als land met oneerlijke belastingconcurrentie moeten definitief verdwijnen. In de komende regeringsjaren moet Aruba van alle resterende **zwarte lijsten** worden afgevoerd.
- De opbrengsten van met het toerisme verbonden heffingen, zoals de roomtax, zullen worden bestemd voor een **toerismefonds**, waartoe de AVP reeds een initiatief-landsverordening heeft ingediend. Dit fonds moet de toerisme-marketing van Aruba beschermen tegen eventuele kasproblemen bij de overheid.
- Het principe van verschuiving van **directe naar indirecte belastingen** zal serieus worden doorgevoerd.

Het financieringssaldo en de overheidsschuld

- De maatregelen genoemd onder de vorige drie punten; lopende uitgaven, investeringen en belastingen moeten er gezamenlijk toe leiden dat het **financieringstekort tot nul** wordt gereduceerd.
- De overheidsschuld zal aan het einde de kabinetsperiode bij een reële groei van 3% beneden de 40% BBP uitkomen. Dit is nodig vanwege de internationale beoordeling van de kredietwaardigheid van ons Land en de hoge rentelast.

Realistische begrotingen, begrotingsdiscipline en transparantie

De AVP staat voor een begroting die te allen tijde realistisch moet zijn, zowel aan de kant van de uitgaven als aan de kant van de inkomsten. Situaties waarin de uitgaven te laag worden geschat, of de inkomsten te hoog worden voorgesteld, mogen zich niet meer voordoen.

- Elke **overschrijding van de kosten**, maar ook elke tekortkoming in de inkomsten moet tijdig worden gesignaleerd en behandeld in overeenstemming met de wettelijke regels.
- De **Staten en het publiek** moeten in elk stadium van de begrotingscyclus **volledig worden geïnformeerd**. Vóóraf over het beleid, en over de schattingen waarop de begroting is gebaseerd, en achteraf over de realisatie en de verschillen tussen begroting en werkelijkheid.

2.2 De stabiliteit van de munt

De koppeling van de waarde van onze florin aan de dollar vormt één van de hoekstenen van onze economie. Zelfs de suggestie van aantasting van deze waarde is desastreus voor het stabiele imago dat Aruba zo zorgvuldig heeft opgebouwd. Voor de AVP is een solide financieel overheidsbeleid een noodzakelijke voorwaarde voor de handhaving van onze koppeling aan de dollar. Zonder verantwoord overheidsbeleid kan de Centrale Bank haar taak als hoedster van de florin niet uitvoeren. De laatste jaren echter is het fundament van de waarde van de munt uitgehold. Er zijn steeds meer dollars geleend, die in de komende jaren met interest moeten worden terugbetaald. Dit zet onze betalingsbalans onder grote druk.

Bovendien hebben de hoge overheidsuitgaven de bestedingen gestimuleerd, waardoor de import is toegenomen. Ten slotte heeft de regering niet geïnvesteerd in de capaciteit om meer dollars te

verdienen, maar juist alle geld gebruikt ter dekking van lopende uitgaven. Deze combinatie van factoren vormt een risico voor de florin-dollar koppeling. Devaluatie van de florin zou niet alleen een ramp zijn voor onze binnenlandse economie, maar zou ook onze goede reputatie als investeringslocatie onherstelbaar beschadigen.

- De AVP staat voor een stringent betalingsbalansbeleid, dat de **waarde van onze munt** op korte en lange termijn garandeert. Dit begint bij het onder controle brengen van de overheidsschulden.
- In nauwe samenwerking met de Centrale Bank zal de binnen- en de buitenwaarde van de florin worden gegarandeerd. Dit betekent een beleid dat de inflatie beteugelt en dat, ondanks de stijgende rentebetalingen aan het buitenland, de **lopende rekening van de betalingsbalans in evenwicht** houdt.

Hoofdstuk 3 Kwaliteit in de economie

In haar korte bestaan als autonoom Land, heeft Aruba een opmerkelijke economische ontwikkeling doorgemaakt. Al snel na het uitroepen van de Status Aparte herstelde ons land zich van de sluiting van de Lago-raffinaderij. Door actief en slagvaardig beleid werd de toeristenindustrie ontwikkeld tot een bedrijfstak die niet alleen de werkgelegenheid van de olie-industrie kon vervangen, maar het land ook op het spoor zette van een nieuwe periode van ongekende welvaart. Pas in de periode na 11 september 2001 stagneerde de economische groei, maar zelfs van deze tegenslag heeft onze economie zich hersteld.

Ons economisch succes kent echter enkele ernstige schaduwzijden.

Ten eerste is er de bevolkingsgroei. Nadere analyse van de economie laat zien, dat de reële groei sinds het midden van de jaren negentig ongeveer gelijk op gaat met de bevolkingsgroei. Als de economie even snel groeit als de bevolking, gaat Aruba er als land niet werkelijk op vooruit. De toegenomen bevolking drukt echter wel op onze infrastructuur, de beschikbare ruimte en op de voorzieningen zoals het onderwijs. Onze bevolkingsdichtheid is inmiddels een van de hoogste van het westelijke halfrond.

De tweede schaduwzijde wordt gevormd door de overheidsfinanciën. De laatste jaren heeft de overheid veel geld uitgegeven, waardoor hoge tekorten zijn ontstaan. Dit stimuleerde weliswaar de bestedingen en de economische groei, maar wel op een kunstmatige manier. De hoge overheidsuitgaven leidden tot hogere importen, wat slecht is voor onze betalingsbalans. De hoge uitgaven hebben ook geleid tot een spectaculaire stijging van de overheidsschuld. De realiteit is, dat de schijnwelvaart van de afgelopen jaren zal moeten worden betaald door de toekomstige generaties.

De derde schaduwzijde is die van de economische structuur. Werkelijke economische groei ontstaat alleen door groei van de productiviteit. Dit gebeurt wanneer we efficiënter gaan werken, nieuwe technologieën toepassen, en daardoor meer produceren met hetzelfde aantal mensen. De afgelopen jaren hebben we echter geen verhoging van de productiviteit gezien. De motor van de economie, het toerisme, bleef zich ontwikkelen in dezelfde richting, met meer van dezelfde soort hotels, met dezelfde soort banen en dezelfde productiviteit. Onze economische structuur is hierdoor niet versterkt. Alleen de kwantiteit is toegenomen, niet de kwaliteit.

PlanAruba biedt een aanpak voor deze schaduwzijden van onze economie. Kwalitatieve groei biedt ons welvaart zonder de druk van te snelle bevolkingsgroei. Gezond financieel beleid zal de druk wegnemen die de staatsschuld op onze economie legt. Diversificatie en verhoging van de productiviteit verbetert onze economische structuur en geeft ons perspectief op lange termijn. Plan Aruba voorziet in een goede afstemming van het onderwijsplan en de creatie van kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid. Diversificatie van de economie creëert kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid, terwijl het onderwijsplan van de AVP zal leiden tot een toename in het aantal hoger opgeleide lokale mensen, die deze hoogwaardige banen zullen gaan bezetten. De AVP regering zal een actief beleid gaan voeren om de economische bedrijvigheid op het eiland verder te stimuleren met als doel de hoogwaardige werkgelegenheid te creëren.

3.1 Kwalitatieve groei op weg naar een kenniseconomie

Verhoging van de productiviteit is het hoofddoel van het economische beleid van planAruba. Alleen door hogere productiviteit kunnen wij economische groei bereiken zonder snelle groei van de bevolking. Gezien de beperkte ruimte die wij als land hebben, de beperkte natuurlijke hulpbronnen en de nu al hoge bevolkingsdichtheid, liggen de mogelijkheden van Aruba in de richting van kennisintensieve sectoren. Voor kapitaalintensieve productie ontbreekt de ruimte, terwijl arbeidsintensieve productie tot verdere bevolkingsgroei zou leiden. Activiteiten met een hoge toegevoegde waarde, in de sectoren handel en dienstverlening, passen wel binnen onze mogelijkheden. Het perspectief op lange termijn ligt dus in de richting van een kenniseconomie.

Op korte en middellange termijn zal echter de kwaliteit en de productiviteit in de bestaande sectoren moeten stijgen, door een eendrachtige inspanning van overheid, werknemers en werkgevers. Elk van deze drie partners zal een grote inspanning moeten plegen om dit doel te bereiken. Uiteraard kan dit alleen als de overheid het goede voorbeeld geeft, door financiële discipline en efficiency door te voeren in het overheidsapparaat en anderzijds een heldere visie op de economische ontwikkeling te tonen.

Aan de kant van de investeringen zal nieuwe werkgelegenheid op een hoger niveau van productiviteit en kwaliteit moeten liggen dan de bestaande. Nieuwe hotels zullen kleiner, van hogere kwaliteit en hoger geprijsd moeten zijn dan de bestaande. Nieuwe bedrijfstakken zullen hoger gekwalificeerde werkgelegenheid met zich mee moeten brengen. Bestaande bedrijven zullen zich, gesteund door de overheid, moeten moderniseren, hun personeel moeten bijscholen en hogere kwaliteitsnormen moeten doorvoeren.

Een hogere productiviteit is alleen mogelijk wanneer de factor arbeid zich ook naar een hoger niveau ontwikkelt. Zonder bijscholing en herscholing van onze arbeidskrachten is kwalitatieve economische ontwikkeling niet haalbaar.

Centraal in de economische politiek van planAruba staat dan ook bijscholing van bestaande werknemers, om hen met nieuwe technieken te leren werken, vooral op het gebied van ICT. Permanente educatie, om werknemers die in hun beroep al een bepaald opleidingsniveau hebben bereikt, naar een hoger niveau te brengen. Waar nodig, omscholing van werknemers die in één sector overbodig worden, naar andere sectoren. Vanzelfsprekend moet dit beleid nauwkeurig worden afgestemd met het onderwijsbeleid. Verdere verbetering en modernisering van het onderwijs is bovendien een noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling naar een kenniseconomie.

Het overheidsapparaat zelf is een noodzakelijke voorwaarde voor een consistent en actief economisch beleid. Informatievoorziening, analyse en planning van diensten als het CBS, DEZHI, maar ook Directie Arbeid moeten worden versterkt. Rondom het Midden en Kleinbedrijf (MKB) en het toerismebeleid zijn nieuwe samenwerkingsvormen tussen overheid en bedrijfsleven nodig.

- Verhoging van de **kwaliteit en de productiviteit** in alle sectoren door continue samenwerking van overheid, werkgevers en werknemers.
- Stimulering van **investeringen in hoogwaardiger werkgelegenheid**.
- Stimulering van **kwaliteitsnormen** en de toepassing van nieuwe technologieën in alle economische sectoren.
- Verhoging van het scholingsniveau van de beroepsbevolking, door bijscholing, **permanente educatie** en waar nodig omscholing, vooral op het gebied van ICT.
- Afstemming tussen **economisch beleid en onderwijsbeleid** om de ontwikkeling in de richting van een kenniseconomie in te zetten.

3.2 Startende ondernemers en het Midden- en Kleinbedrijf

Hoewel toerisme de motor is van onze economie, is het Midden- en Kleinbedrijf (MKB), zoals in vrijwel alle landen ter wereld, de grootste werkgever. Bovendien komen nieuwe initiatieven en innovatie voor een belangrijk deel van startende ondernemers. Vooruitgang op het gebied van ondernemerschap, productiviteit en innovatie moet dan ook voor een belangrijk deel uit deze sector komen.

PlanAruba bevat dan ook een actief ondernemerschapsbeleid, gericht op het MKB. Het moet gemakkelijker worden voor nieuwe ondernemers om een bedrijf te starten. Zij moeten bij één loket al hun vergunningen en administratieve handelingen kunnen regelen. Innovatie en ondernemerschap mogen niet geremd worden door bureaucratie. Tegelijkertijd moeten zij in hun bedrijfsvoering voldoen aan kwaliteitseisen die relevant zijn voor hun bedrijfstak. Teveel ondernemingen stranden in

de eerste jaren van hun bestaan wegens onvoldoende voorbereiding, gebrek aan kennis, of gebrek aan kwaliteit.

Met advies, scholing – vooral op het gebied van ICT - en krediet moet de kans op succes in het MKB worden vergroot. Hierin is een rol weggelegd voor zowel de overheid, met name voor Directie Economische Zaken, voor de Kamer van Koophandel, de werkgeversorganisaties en financiële instellingen als de AIB.

- Oprichting van een instituut voor ondersteuning van (beginnende) MKB-ers: het Instituto pa Desaroyo Empresarial Aruba (IDEA), dat ondernemers moet helpen bij het vinden van bedrijfskundig, marketing- en financieel advies, automatisering, bij het verkrijgen van krediet en bij het doorlopen van de nodige administratieve stappen en bij het voldoen aan de wettelijke voorschriften.

3.3 Kritische consumenten en kwaliteit in de economie

Kritische consumenten houden het bedrijfsleven scherp. De overheid kan een rol spelen bij de bewustwording van de burger als consument. Meer dan voorheen moet de overheid ondersteuning verlenen aan en samenwerken met consumentenorganisaties. De burgers zelf zijn zich onvoldoende bewust van hun rechten als consument, zoals geregeld in het nieuw BW. De overheid moet haar inspanningen op het gebied van voorlichting opvoeren. Deze maatregelen verhogen de kwaliteit van de productie en dienstverlening, en daarmee de welvaart.

- Instelling van keurmerken en kwaliteitsnormen in de productie, maar vooral in de handel en de dienstverlening.
- Intensievere voorlichting van de consumenten over de rechten die zij hebben.
- Stimulering van en samenwerking met consumentenorganisaties.

3.4 Toerisme

Het toerisme is de motor van onze economie en zal dat in de nabije toekomst ook blijven. Ons comparatieve voordeel als toerisme-bestemming, dat voortkomt uit cultuur, natuur en klimaat, moeten wij behouden en op een verstandige en duurzame wijze blijven exploiteren. Met planAruba wil de AVP de ontwikkeling in deze sector echter ombuigen van kwantiteit naar kwaliteit. Elke vervanging en vernieuwing van bijvoorbeeld hotelcapaciteit moet een verbetering betekenen in het niveau van dienstverlening en de productiviteit. Vergroting van de capaciteit moet tot het uiterste worden beperkt en alleen worden toegestaan, wanneer een kwalitatieve uitstraling naar de hele sector kan worden verwacht.

Het verblijfstoerisme moet worden geïntensiveerd. De laatste jaren hebben wij een trend gezien, waarbij de verblijfsduur per toerist langer werd, terwijl het bestede bedrag per dag daalde. Deze trend moet worden omgekeerd. De overheid moet investeringen in nieuwe attracties stimuleren, die het verblijf voor de toerist interessanter, breder en intensiever maken, zodat de bestedingen per dag stijgen.

In dit kader moet meer aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van niche-markets met een hoge toegevoegde waarde, zoals conventie-toerisme. Tevens moet de marketing zich ook richten op het vinden van –kleinere- koopkrachtige groepen toeristen in de gehele wereld, in plaats van de breedte-marketing in de VS en Europa.

Er is nog ruimte voor groei in het cruistoerisme. Dit type toerisme legt minder druk op infrastructuur en omgeving, terwijl het leidt tot even hoge bestedingen als die van de verblijfstoerist. Ook brengt de cruistoerist meer omzet naar de detailhandel, vooral in Oranjestad.

De marketing van Aruba als toeristisch “product” moet verder worden ontwikkeld in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. De ingeslagen weg van verzelfstandiging van de ATA moet worden uitgebouwd. De rol van de overheid hierin moet zich beperken tot het algemene

ondersteunend beleid, en tot het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling ten dienste van deze sector. De financiering van de toerisme-marketing moet zo onafhankelijk mogelijk worden van eventuele kastekorten bij de overheid. Hiertoe zal een toerismefonds worden ingesteld.

- Zowel nieuwe investeringen als vervangingsinvesteringen in de toerismesector moeten de kwaliteit en de productiviteit verhogen. De overheid moet deze trend in samenwerking met het bedrijfsleven stimuleren. Ook hier speelt scholing een belangrijke rol.
- Meer aanvullende diensten en attracties moeten de bestedingen per toerist per dag verhogen, terwijl de lengte van het verblijf gelijk blijft of vermindert.
- Door gerichte marketing moet bezettingsgraad van de toeristische sector gedurende het jaar verder worden rechtgetrokken.
- Het cruisetoerisme, als sector die weinig van onze draagkracht (wordt bedoeld: openbare diensten of infrastructuur?) eist, wordt verder gestimuleerd.
- De marketing van het toerisme moet worden verzelfstandigd, en moet worden ondersteund door meer onderzoek.
- De opbrengsten van met het toerisme verbonden heffingen, zoals de roomtax, zullen worden bestemd voor een toerismefonds. Dit fonds moet de toerisme-marketing van Aruba beschermen tegen eventuele kasproblemen bij de overheid.

3.5 Diversificatie in de economie

Naast kwalitatieve ontwikkeling in de bestaande sectoren moet Aruba actief blijven zoeken naar nieuwe takken van economische bedrijvigheid. Volgens planAruba moeten nieuwe activiteiten voldoen aan de criteria van; weinig beslag op ruimte en natuur, relatief hoogwaardige werkgelegenheid en aansluiting bij bestaande sectoren. Dit laatste is bijvoorbeeld te vinden in medisch toerisme, in het stimuleren van Aruba als conferentielocatie en als bestemming voor incentive-reizen van werkgevers. Aansluiting is ook te vinden bij het vliegveld als locatie voor internationaal gerichte handels- en dienstverlenende bedrijven. In een breder perspectief moet Aruba ook worden ontwikkeld als locatie voor Europese bedrijven als bruggenhoofd naar Latijns Amerika. Gezien onze grote afhankelijkheid van energie uit aardolie enerzijds en de grote beschikbaarheid van zon en wind anderzijds, ligt het voor de hand de toepassing van alternatieve energiebronnen in Aruba te stimuleren.

De afgelopen jaren is de rol van de vrije zone in onze economie sterk afgenomen. Niettemin moet de overheid de mogelijkheden van de vrije zone blijven onderzoeken en aanmoedigen in het licht van de gewenste diversificatie van de economie. Tot de mogelijkheden behoort de verhuizing van de vrije zone activiteiten naar Barcadera, en de daarbij aansluitende realisering van een "free zone corridor" in combinatie met de luchthaven. De vrije zone zal zich moeten concentreren op het aantrekken van kapitaalintensieve projecten die gebruik kunnen maken van de comparatieve voordelen van Aruba. De gunstige geografische ligging biedt mogelijkheden om Aruba te ontwikkelen tot een belangrijke "hub" voor goederen vervoer binnen het Caribisch gebied en tussen Zuid-Amerika en Noord-Amerika en tussen Zuid-Amerika en Europa. De staatkundige relatie met Nederland dient te worden benut om Nederlandse bedrijven hiervoor te interesseren.

- Diversificatie zoeken in sectoren die aansluiten bij, of waarde toevoegen aan onze toerismesector, onze lucht- en zeehavens, onze geografische locatie op de drempel van Latijns Amerika. De vrije zone kan hierin een belangrijke rol spelen.

3.6 Onderwijs

Onderwijs is een centraal element in planAruba, omdat het de basis vormt voor het beleid op vele andere terreinen, zoals verbetering van de kwaliteit in de economie, verbetering van de gezondheid

van de bevolking, de verlaging van de criminaliteit en de versterking van ieders positie op de arbeidsmarkt. Onderwijs is het instrument bij uitstek waarmee een samenleving zich ontwikkelt, en juist het onderwijs kan iedere burger gelijke kansen bieden op een beroep, arbeid en een kwalitatief goed leven in onze samenleving. Wil het onderwijs deze belangrijke rol vervullen, dan zal het onderwijs **relevant** moeten zijn voor het individu, de economie, de arbeidsmarkt, de culturele en sociale ontwikkeling van de samenleving. Verbetering van de kwaliteit, de relevantie en de doelmatigheid, zijn dan ook een belangrijke doelstellingen van het onderwijsbeleid van planAruba.

Onderzoek als basis voor rationeel beleid

De AVP ziet gedegen onderzoek en monitoring van de uitvoering van beleid, als belangrijke instrumenten voor een rationeel en proactief onderwijsbeleid. Arubaanse instituten als Directie Onderwijs, het IPA, Directie Arbeid, het CBS en de Universiteit van Aruba zullen onder planAruba samenwerking zoeken met internationale organisaties zoals UNESCO, UNICEF, WHO/PAHO om onderzoek te doen naar onder meer:

- de **leef-, studie- en werkomstandigheden** van de Arubaanse jeugd tussen 0 en 21 jaar;
- de **kwaliteit** en het **rendement van het onderwijs**, voor wat betreft de kwalificaties waarmee men de school verlaat, de aansluiting van de verschillende onderwijssectoren op elkaar, de succesgraad bij (internationale) vervolgstudies, de bijdrage aan de verbetering van de volksgezondheid, de economische, sociale en culturele ontwikkeling
- het te voeren **nationaal en onderwijs-taalbeleid**, waaronder de instructietaal in het voortgezet onderwijs;
- **integratie van het sportbeleid** ten behoeve van jongeren tussen 4 en 21 jaar in het onderwijs;
- **de mogelijkheden van modernisering van de onderwijsgebouwen en faciliteiten.**
Organisatie en financiering
- In een **'integraal nationaal onderwijsbeleidsplan'** zal de AVP de functies en doelen van het onderwijs in relatie tot de andere sectoren van de samenleving - economie, arbeidsmarkt, sociale ontwikkelingen - voor een periode van 10 tot 15 jaar vastleggen.
- Voor een effectief onderwijsbeleid moet voldoende geld beschikbaar zijn, zeker nu er structurele achterstanden weggewerkt moeten worden. **Zo lang het onderwijsbudget de grens van 6% van het BBP nog niet heeft bereikt, is er ruimte voor groei. Een verdere verhoging van het onderwijsbudget zal gekoppeld worden aan haar economische en maatschappelijk rendement.**
- De AVP zal in de komende regeerperiode er zorg voor dragen dat aan de randvoorwaarden kan worden voldaan, opdat de leerplicht in deze zelfde periode kan worden geïmplementeerd.
- De **gesubsidieerde onderwijsinstellingen** zullen door een "lumpsum" subsidieregeling meer ruimte krijgen voor eigen beleid binnen de kaders van het nationaal onderwijsbeleid.
- De **herstructurering van salarissen en functie-inhoud** van het onderwijspersoneel werd ingezet door het kabinet Eman III en is na 4 jaar nog steeds niet voltooid. De AVP zal dit proces voortzetten in samenspraak met de betrokkenen.
- Op korte termijn zal een inventarisatie van de stand van de **fysieke onderwijsfaciliteiten** (inclusief de 'noden' en de wensen van de innovatieprojecten) opgesteld worden. Ook gecombineerd gebruik van overheidsgebouwen voor onderwijs- en andere doeleinden wordt onderzocht. Op basis hiervan zal nieuwbouw en verbetering van de bestaande faciliteiten worden gepland.
- Een **'onderwijsraad'** wordt ingesteld met als hoofdtaak het monitoren van het gehele onderwijs aan de beleidsdoelstellingen en kwaliteitsnormen, en daarnaast het adviseren inzake alle relevante terreinen en onderwerpen op het gebied van onderwijs en aanverwante terreinen.

- De **inspraakfunctie** van belanghebbenden zoals schoolbesturen, ouders, leerlingen en de vakbond, zal middels overlegorganen op de verschillende niveau's (nationaal, regionaal, per school) georganiseerd worden.

Onderwijsvernieuwing en kwaliteit

- De **innovatie van het onderwijs, met name de vernieuwing van het primair en secundair onderwijs, zullen de hoogste prioriteit krijgen.** Ter versterking van het innovatieproces in het algemeen zal er een '**innovatiewet**' worden opgesteld, die geormerkte financiering en voldoende deskundigheid en faciliteiten, maar vooral de continuïteit van het innovatieproces moet garanderen.
- De kwalitatieve verbetering en uitbreiding van de voorschoolse educatie en de naschoolse opvang (Traimerdia) voor leerlingen in de leerplichtige leeftijd. Hierin ligt een belangrijke connectie met het sociale en economische beleid van planAruba.
- De verhoging van de kwaliteit en het rendement van het onderwijs zullen op alle niveaus van het onderwijs de belangrijkste doelstelling zijn. Daartoe zullen zowel vernieuwingen in de structuur van het onderwijs en de organisatie van de school, het gebruik van nieuwe didactieken en de inzet van 'remedial teachers', het vroegtijdig signaleren van problemen en de continue begeleiding van leerlingen als middelen worden gebruikt.
- De AVP streeft naar meer integratie van kinderen uit het **speciaal onderwijs** in het regulier onderwijs. De voorzieningen voor het tijdig onderkennen van ontwikkelings- en gedragsproblemen, en voor de herintegratie in het reguliere onderwijs, zullen worden verbeterd.
- **Papiamento** wordt naast Nederlands instructietaal in het primair onderwijs. De AVP is ervan overtuigd dat onderwijs in de eigen moedertaal, zeker in de beginjaren van het formeel onderwijs, van essentieel belang is voor zowel de intellectuele als de emotionele ontwikkeling van elk kind. De invoering van Papiamento als instructietaal zal fasegewijs plaatsvinden. Het vraagstuk van de **instructietaal** in het voortgezet onderwijs zal worden bestudeerd tegen de achtergrond van de aansluiting met het academisch onderwijs waarvan de Arubaanse studenten gebruik maken. **Het talenproblematiek van zowel de Arubaanse samenleving als het onderwijs vergt structureel aandacht. Onderzocht zal worden op welke wijze deze aandacht het best gegeven kan worden, waarbij de oprichting van een Arubaans taleninstituut tot de mogelijkheden behoort.**
- Het **sportbeleid** voor 4 tot 21 jarigen wordt geïntegreerd in het onderwijsbeleid. Het onderwijs is de enige organisatie die meer dan 98% van deze leeftijdscategorie op goed georganiseerde wijze en jarenlang onder haar beheer en begeleiding heeft. Onder het huidig sportbeleid participeert niet meer dan 13 à 15% van de jeugd in georganiseerde sport.
- De AVP wil de rol van Instituto **Pedagogico Arubano (IPA)** verruimen ten behoeve van de begeleiding, ondersteuning en versterking van het innovatieproces in het onderwijs. Daartoe worden de functies van het IPA - opleiding, nascholing, onderzoek en ontwikkeling - verder vernieuwd en versterkt. De integratie van de onderwijsinhoudelijke functies van de Directie Onderwijs (-begeleiding, onderzoek, innovatie, examens-) met IPA zal in dit kader tot de mogelijkheden behoren. Tegelijkertijd impliceert dit voor het IPA het voldoen aan internationale standaarden voor al haar functies. Visitaties, accrediteringseisen en structurele samenwerking met regionale en internationale instituten, zijn middelen tot dit doel.
- Voor alle sectoren van het onderwijs zullen **kwaliteitseisen** gesteld worden, die mede vastgesteld worden op basis van internationale standaarden (benchmarking) en nationale kwaliteitseisen. De **onderwijsinspectie** zal in dit kader uitgebouwd worden tot een meer onafhankelijk instituut voor de kwaliteitszorg van het onderwijs. Internationale erkenning van de Arubaanse onderwijs diploma's zal steeds een belangrijke criterium zijn.

Onderwijs, Economie en Maatschappij

- **Permanente educatie** moet de beroepskwalificatie van de Arubaanse bevolking versterken. De AVP wil in samenwerking met het bedrijfsleven, waarbij de werkgever het scholingsverlof betaalt en de overheid de kosten van het onderwijs voor haar rekening neemt, de beste voorwaarden voor succesvolle professionaliseringsprogramma's creëren.
- De **economische relevantie** van het onderwijs moet worden versterkt. De noodzakelijke diversificatie van de Arubaanse economie zal alleen mogelijk zijn met het vormgeven van de 'kenniseconomie' in Arubaanse context. In een kenniseconomie gaat het om het gebruik maken van bestaande kennis, het combineren van kennis en het ontwikkelen van nieuwe kennis ten behoeve van een gebalanceerde ontwikkeling van de economie en de samenleving. Innovatie is hierbij het sleutelwoord.
- Onderwijs moet in planAruba voor de culturele ontwikkeling, de sociale ontwikkeling en integratie van immigranten, een stimulerende en emancipatorische rol vervullen. Daartoe zullen de curricula van de scholen en de activiteiten agenda van scholen worden aangepast. Op deze wijze zal het onderwijs aan relevantie voor het leven van elk individu toenemen.
- Het volwassenenonderwijs zal een grotere rol krijgen in de economische, sociale en culturele ontwikkeling van de bevolking. **Enseñansa pa Empleo** zal opnieuw - net als in 1987 - een belangrijke functie vervullen bij de integratie van de grote groepen immigranten in de Arubaanse samenleving en de arbeidsmarkt. AVP is voorstander van een public-private-partnership op dit terrein.

Hoger onderwijs in Aruba en in het buitenland

- De **Universiteit van Aruba** zal zich in de komende jaren concentreren **op de verdere verhoging van de kwaliteit van de bestaande drie faculteiten en op het verrichten van voor Aruba maatschappelijk relevant wetenschappelijk onderzoek**. Onderzoek zal steeds van directe relevantie voor de economie en de maatschappelijke ontwikkeling (sociaal, juridisch, cultureel) moeten zijn. Internationale samenwerking en accreditatie moet bijdragen aan de blijvende hoge kwaliteit en erkenning van het hoger onderwijs en onderzoek op Aruba.
- Ter verhoging van het studierendement van **Arubaanse studenten in het buitenland**, zal de begeleiding van studenten tijdens hun studie en in de beginperiode van hun carrière, versterkt worden. Hiertoe zal met lokale mentoren worden gewerkt, professionals in dezelfde beroepsgroep als de student. Deze mentor kan de student ondersteunen bij zijn studie, het vinden van een stageplaats en een werkring.
- De mogelijkheid om aan meerdere universiteiten in meerdere staten van de Verenigde Staten gereduceerde tarieven te krijgen voor Arubaanse studenten ("inner state tuition") zal onderdeel vormen van het nieuw Hoger Onderwijs en studiefinancieringsbeleid.

3.7 Arbeid

Inleiding

Binnen de economische politiek zal ook het arbeidsmarktbeleid van planAruba gericht zijn op het bevorderen van kwaliteit. De werknemers hebben recht op arbeidsomstandigheden waarin zij zich zeker voelen en zich kunnen ontplooiën. Meer dan ooit zal de koppeling tussen onderwijs, scholing en arbeidsmarkt prioriteit krijgen. Verhoging van de arbeidsparticipatie heeft eveneens expliciete aandacht van de AVP. Groepen die nu (nog) niet deelnemen aan de arbeidsmarkt zullen stuk voor stuk actief worden benaderd. Hieronder vallen gekwalificeerde Arubanen die in het buitenland verblijven, schoolverlaters en 'drop-outs', zowel als ouderen en mindervalide. Een adequaat

informatiesysteem moet de actuele situatie in beeld brengen en de relevante ontwikkelingen bijhouden.

Bovendien heeft planAruba speciale aandacht voor gelijkberechtiging van vrouwen, en het wegnemen van drempels voor het deelnemen van vrouwen in een formele baan op de arbeidsmarkt. Parttime werken en toegang tot goede en betaalbare kinderopvang moeten vanzelfsprekend worden in onze maatschappij.

Arbeidsparticipatie en arbeidsbemiddeling

- Werkloze jongeren zonder diploma, "**drop-outs**" zullen gericht naar een baan worden geleid via het tweedekansonderwijs. Op basis van de behoefte op de arbeidsmarkt zal gericht bijscholing worden gegeven door Enseñansa pa Empleo, gecombineerd met stages en een leerwerkstelsel.
- De personen in de leeftijd van **50 tot 59** zullen met 'incentives' aangespoord worden om **actief te blijven** op de arbeidsmarkt. Gelet op hun ervaring dienen ze gewaardeerd te worden.
- Op korte termijn komt er een onderzoek onder de **niet-actieve vrouwen** in de beroepsbevolking. Op basis van het resultaat van dit onderzoek zullen de drempels weggehaald worden om zodoende de vrouw ook deel te laten nemen aan het arbeidsproces.
- Vooruitlopend op dit onderzoek zal het "**parttime**" **werken** worden geïntroduceerd. Dit zal worden gestimuleerd door middel van onder andere belastingaftrek en het geven van ondersteuning aan de opvang van kinderen na schooltijd. Tevens zal er opvang komen voor kinderen zoals genoemd in de onderwijs paragraaf.
- Opstap arbeidsplaatsen en passende arbeid wordt mogelijk gemaakt voor langdurige werklozen, onderstandgerechtigden en mindervalide. De kosten van plaatsing worden bij contract als persoonsgebondenbudget verdeeld tussen werkgever en overheid.
- Er komt een systematisch beleid om **remigratie van Arubaanse professionals** uit het buitenland te bevorderen. Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan het beschikbaar stellen van informatie, zoals een accurate elektronische vacaturebank. Om de terugkeer te bevorderen worden de drempels die terugkeer verhinderen, geïnventariseerd en aangepakt.

Rechtspositie en arbeidsomstandigheden

- Het werken met '**oproepkrachten**' zoals on-call dealers of –waiters wordt grondig geëvalueerd en aan strenge voorwaarden onderworpen, waarbij het belang van de werknemer voorop staat.
- De rechtspositie van **uitzendkrachten wordt wettelijk geregeld**, met bepalingen betreffende het in vaste dienst nemen van de uitzendkracht na een bepaalde periode.
- De **secundaire arbeidsvoorwaarden** zullen wettelijk worden geregeld zoals een algemene pensioenregeling, flexibele werktijden en kinderopvangregeling.
- De **veiligheid en de kwaliteit van de werkplek** vereist invoering van wetgeving, waarbij de Arbeidsomstandighedenwet (ARBO) van Nederland en van de Nederlandse Antillen als basis kan dienen. Er zal rekening worden gehouden met de voorschriften en eisen van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO).
- Alle nog bestaande **ongelijke berechtiging van vrouwen** in de arbeidssfeer wordt onverwijld opgeheven. Gelijke beloning voor gelijke arbeid en gelijke berechtiging in pensioenregelingen moeten vanzelfsprekend zijn.
- Er komen vormingsprogramma's voor werknemers en werkgevers, om hen te scholen in de kennis van de **rechten en plichten in een arbeidsovereenkomst**, de bevordering van goede sfeer en omstandigheden op de werkplek en ontplooiingsmogelijkheden voor werknemers. Dit moet leiden tot doelmatiger samenwerking, meer arbeidsvreugde en motivatie en een hogere kwaliteit en productiviteit.

- Het fenomeen van **koppelbazen** en stromannen zal eveneens aan een grondige studie worden onderworpen, waarbij het belang van de werknemer voorop staat. De verplichting om lonen, loonbelasting en sociale premies uit te betalen moet bij de werkgever blijven liggen.
- Om te kunnen voldoen aan de Arbeidsverordening zal in overleg met de sociale partners een beleid worden geformuleerd met betrekking tot het verrichten van **overwerk**, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van werkgevers en werknemers.

Kwaliteit en opleiding

- Door het reactiveren van de **Comision Enseñanza y Labor**, de CELA, zal een betere samenwerking en afstemming komen tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Er zal actief worden gekeken naar de afstemming van het onderwijs op de praktijk.
- De integratie van onderwijs en arbeidspraktijk wordt versterkt door de invoering van een **leerlingstelsel** (apprenticeship).
- Het imago van en de waardering voor het beroepsonderwijs –vooral de EPB- in de maatschappij moet worden verbeterd. Het **vakmanschap** en het leveren van kwaliteit in een praktisch beroep ('skilled labour') verdient nieuwe waardering.
- De kwaliteit in het bedrijfsleven, en met name de factor arbeid, moet worden gestimuleerd. Er moet opnieuw een instelling komen die zich bezig houdt met de bevordering van '**quality management**'. In overleg met de sociale partners moet de nascholing en bijscholing van werknemers worden geïnstitutionaliseerd via Enseñansa pa Empleo. Uiteindelijk moet permanente educatie een integraal onderdeel worden van iedere onderneming en van iedere arbeidsovereenkomst.
- De directie Arbeid en Onderzoek moet **onderzoek** verrichten naar de situatie op de arbeidsmarkt. De resultaten hiervan dienen als basis voor nieuw en innoverend beleid.

3.8 Pensioenen

Alle Arubaanse burgers hebben recht op een waardige oude dag. Veel te veel mensen missen op dit moment echter een goede pensioenregeling. De huidige AOV is een sterk fundament voor de ouderdagsvoorziening in Aruba, maar dit fundament verdient een even sterk pensioengebouw. PlanAruba komt daarom met een verplichte pensioenregeling voor de particuliere sector.

Van de beroepsbevolking heeft op dit moment slechts een kwart een pensioenregeling boven de AOV. De grote meerderheid van deze groep is ambtenaar. In de particuliere sector heeft dus slechts een zéér klein aantal werknemers een pensioen. Op dit gebied moeten we vaststellen dat onze sociale ontwikkeling is achtergebleven bij ons economisch succes. Deze situatie ziet de AVP als onacceptabel; Aruba moet hier een inhaalslag maken. De AVP ziet het als de plicht van de overheid om werkgevers en werknemers zo snel mogelijk bij elkaar te brengen en in onderling overleg een algemeen pensioenstelsel in het leven te roepen.

De AVP streeft naar een uniforme pensioenregeling voor iedereen die in loondienst is. De standaardvoorwaarden worden gelijk voor iedere werknemer, evenals de verdeling van premie over werknemer en werkgever. Bovendien moeten bij het wisselen van baan de pensioenrechten door de werknemer probleemloos van de ene naar de andere werkgever kunnen worden meegenomen. Voor werknemers die zich bovendien nog van een aanvullend pensioen willen verzekeren, evenals voor beroepsbeoefenaren en anderen die niet in loondienst zijn, moet de fiscale aftrekbaarheid van lijfrentepremies adequaat worden geregeld.

AOV-leeftijd blijft 60 jaar

De AOV-gerechtigde leeftijd kan op 60 jaar worden gehandhaafd. Weliswaar neemt aantal ouderen toe, maar het arbeidspotentieel blijft in stand door immigratie en geboortecijfer. In Aruba is er dan ook geen sprake van vergrijzing naar Europees model. Europa vergrijst en ontgroent. Aruba krijgt wel meer grijze hoofden, maar houdt voorlopig evenveel arbeidskrachten. Toch moet er veel gebeuren, want een ander verschil met Europa is, dat er in het Arubaanse systeem minder sociale gelijkheid bestaat. De sociale gelijkheid te bevorderen is prioriteit van de AVP. Wij stellen daarom voor:

- a. Iedereen, (inclusief bewindslieden en parlementariërs) een gelijke pensioenleeftijd van 60 jaar;
- b. Alle werknemers krijgen naast de AOV een aanvullend pensioen.

Zo geeft de AVP invulling aan een rechtvaardiger verdeling van de welvaart tussen werkenden en gepensioneerden. De AVP wijst het eenzijdig afwentelen van de kosten van het AOV-fonds op de gepensioneerden af (de zogenaamde " 4% solidariteitsheffing"), en verwerpt ook het plan werknemers te dwingen na hun 60ste jaar door te werken.

Eén pensioenleeftijd van 60 jaar, ook voor politieke ambtsdragers

De pensioenleeftijd kent in Aruba veel varianten. Ambtenaren hebben een pensioen op 55 jaar, statenleden op 50 jaar en ministers op 45 jaar. Bovendien bouwen veel mensen die werken in het bedrijfsleven helemaal geen pensioen op. Er bestaat dus grote ongelijkheid in de pensioenregelingen en leeftijden.

Er is nog een tweede ongelijkheid: sommige pensioenen worden gestapeld; dat wil zeggen dat het mogelijk is dat ambtelijk of politiek gepensioneerden netto méér ontvangen dan toen zij nog werkten. Harmonisering van de AOV-leeftijd op 60 jaar geeft de mogelijkheid het AOV-basispensioen ook in deze pensioenregelingen in te bouwen, net als in het bedrijfsleven.

Deze harmonisering gaat vele jaren kosten. Goede en solide regelingen voor de oude dag zijn altijd een zaak van lange adem. Bovendien zal de AVP nooit aan bestaande en opgebouwde rechten tornen. De scheefheden in het systeem moeten er geleidelijk uitgroeien.

Voor alle werknemers een aanvullende pensioenregeling

Na een lange arbeidzame periode moeten Arubanen over een eigen pensioenrekening kunnen beschikken. Driekwart van de werknemers heeft geen eigen pensioen buiten de AOV, en dat moet veranderen. Een snelle en efficiënte methode is de opbouw op basis van een verplichte pensioenregeling in arbeidsovereenkomsten welke aan de hand van keuze van partijen wordt gesloten bij de marktpartij met het meest gunstige aanbod. Verzekeraars staan, net als pensioenfondsen, onder toezicht van de Centrale Bank van Aruba. Voorwaarden aan een dergelijk verplichte pensioenregeling zijn, dat de werknemer voldoende keuzevrijheid heeft, dat de regeling het veranderen van baan niet bemoeilijkt, en dat er streng wordt toegezien op de verplichtingen van de werkgever.

AOV op 60 jaar gegarandeerd hogere aov-uitkering bij vrijwillig uitstel

Een pensioengerechtigde leeftijd van zestig jaar wil niet zeggen dat iemand die ouder is, niet meer welkom is op de arbeidsmarkt. Veel mensen willen graag langer aan de slag blijven. Bij een goed draaiende economie zijn er sowieso veel arbeidskrachten nodig, en zestigplussers zijn, met hun

ervaring en inzicht, welkom in veel bedrijven en organisaties. Bij een moderne en flexibele samenleving horen dan ook mogelijkheden van flexibel pensionering. Nu al werken één op de drie werknemers door na hun zestigste verjaardag. In het nieuwe stelsel wil de AVP ruimte bieden om later met flex pensioen te gaan. Dat betekent ook dat het pensioen duidelijk hoger kan worden voor deze gepensioneerden. Het is een keuze met een strik eromheen. Maar het is een vrijwillige keuze.

- Een eigen pensioen voor alle werknemer die probleemloos is mee te nemen naar een nieuwe werkkring.
- Deze pensioenregeling wordt in overleg met de sociale partners in 2007 ingevoerd. Eveneens komt er een fiscale regeling voor kleine zelfstandigen.
- De fiscale aftrekbaarheid van lijfrentepremies wordt belangrijk verruimd.

3.9 Regionale ontwikkeling

De economische ontwikkeling op Aruba is niet alleen ongelijk verdeeld over de diverse sectoren en bedrijfstakken, maar ook over de verschillende districten. Er is sprake van een grote concentratie van economische activiteit in Oranjestad en Noord. Deze ongelijkmatige regionale spreiding schept grote sociaal-economische problemen in districten zoals San Nicolas en Santa Cruz. PlanAruba streeft een gebalanceerde ontwikkeling van alle regio's van Aruba na, waarin de bijzondere karakteristieken van deze regio's tot ontwikkeling komen.

In planAruba worden de infrastructuur en de voorzieningen in San Nicolas verbeterd, maar ook de vestiging van bedrijven gestimuleerd. Werkgelegenheid moet ook komen uit sport- en entertainment evenementen en uit meer overheidsdiensten 'pariba di brug'. Het effect hiervan zal zijn dat de regionale inkomensverdeling van San Nicolas meer in pas zal gaan lopen met die van het eiland als geheel.

Santa Cruz, Savaneta en Paradera zullen zoveel mogelijk hun residentiële karakter behouden. Hiervoor zal meer aandacht worden besteed aan het verhogen van het woongenot binnen deze districten. Recreatie en sport zullen zoveel mogelijk worden gestimuleerd en hiertoe zullen faciliteiten worden aangelegd in deze regio's. Ook zullen de ideeën van het plan di Bario van de AVP zo veel mogelijk worden geïmplementeerd binnen deze districten. De ontwikkeling van economische activiteiten binnen deze regio's zullen moeten passen binnen het karakter van deze districten.

Ontwikkeling van de regio 'pariba di brug'

De regio rond San Nicolas heeft onvoldoende gedeeld in de vooruitgang van Aruba sinds de Status Aparte. De welvaart- en welzijnskloof tussen 'pariba' en 'pabao' is voor de AVP onacceptabel en wordt aangepakt in planAruba.

De kabinetten Eman-II en III waren reeds ver gevorderd met de uitvoering van het plan Sasaki-I. Belangrijkste aanwinsten van dit plan zijn de approach road, de community pool en het Joe Laveist ballpark. De infrastructuur en de woningbouw in en rond San Nicolas is destijds breed aangepakt van Kustbatterij en de Vuyst tot weg Seroe Preto en Mabon.

Deze lijn zal de AVP voortzetten in de nieuwe regeerperiode. Het 'Civic spine project' zal worden uitgevoerd, en scholen, overheidsgebouwen en andere voorzieningen zullen worden verbeterd. San Nicolas zal een totale facelift ondergaan, niet alleen van de fysieke, maar ook van de sociale infrastructuur.

PlanAruba zal naast nieuwe economische activiteit ook nieuwe sociale en culturele inspiratie naar San Nicolas brengen. Dit betekent dat er nieuwe voorzieningen, bedrijven en werkgelegenheid moeten komen, maar ook dat sport- en entertainment evenementen San Nicolas een nieuwe impuls zullen geven.

- De lijn van plan Sasaki-I wordt doorgetrokken met verdere **verbetering van de infrastructuur** in en rond San Nicolas. Dit is inclusief plan Sasaki-II voor Seroe Colorado en omgeving.
- De **decentralisatie van overheidsdiensten** en het vestigen van afdelingen in San Nicolas moet weer worden opgepakt. De vestiging van DOOV en het filiaal van de Biblioteca Nacional zijn voorbeelden hiervan uit vorige AVP-regeerperioden.
- San Nicolas moet een **carnavalmuseum** krijgen, dat de plaats van dit evenement in onze cultuur en de rol van San Nicolas daarin eer aandoet.
- De organisatie van grote (internationale) **sportevenementen en 'entertainment events'** in San Nicolas zal actief worden gestimuleerd.
- Er komt een **city inspector** voor San Nicolas.
- De AVP ziet in de olieraffinaderij (**Valero**) een waardevolle partner in de ontwikkeling van San Nicolas en Aruba.
- In het kader van een ontwikkelingsplan voor de regio 'pariba di brug' zal de mogelijkheid van een **'commuter airport terminal'** en een **'cruise-ship terminal'** worden onderzocht.

Hoofdstuk 4 Zekerheid in zorg en welzijn

PlanAruba wil iedere burger de zekerheid geven van goede, toegankelijke zorgvoorzieningen. De rol van de overheid hierin is onmisbaar. Of het nu gaat om gezondheidszorg, de zorg voor ouderen of gehandicapten, er mag voor de AVP geen twijfel bestaan over de beschikbaarheid van goede medische voorzieningen en zorginstellingen. Speerpunten voor de AVP zijn: toegankelijkheid van de zorg voor iedereen, hoge kwaliteit en een klantgerichte manier van werken.

Er zijn echter nog andere belangrijke factoren die bijdragen aan de kwaliteit van ons bestaan. Goede sportvoorzieningen bevorderen de volksgezondheid, de sociale cohesie en de teamgeest in de maatschappij. Specifieke groepen zoals de jeugd en ouderen hebben meer aandacht nodig en een eigen beleid dat met hun behoeften rekening houdt.

Zorg voor gezin en kind staat centraal in het sociaal beleid van planAruba. Participatie, ook van kansarme gezinnen, in alle aspecten van het sociale leven, staat voorop. Sociale uitsluiting moet worden tegengegaan. Het sociale beleid wordt financieel ondersteund door een kindertoeslag en een woonkostentoeslag voor de laagste inkomenscategorie.

De AVP staat voor een beleid dat kunst en cultuur in iedere barrio brengt, waardoor het dichterbij de mensen komt en toegankelijk is voor iedereen. Een actief cultuurbeleid versterkt ons nationaal zelfbewustzijn en de sociale samenhang.

4.1 Gezondheidszorg

Algemeen

Met de invoering van de AZV heeft de AVP toegankelijke zorg voor alle burgers van Aruba gegarandeerd. Iedereen heeft gelijke rechten gekregen op noodzakelijke zorg, los van leeftijd, inkomen of ziekterisico. In de afgelopen regeerperiode is deze toegankelijkheid onder druk komen te staan doordat op willekeurige wijze is beknipt op de aanspraken van verzekerden. Daarbij blijken er grote tekorten op te treden die ten laste komen van de overheidsbegroting.

In planAruba zal de AZV daarom worden gemoderniseerd. Enerzijds moet er voor de burger zekerheid bestaan over het zorgpakket, inclusief medicijnen. Anderzijds moeten de uitgaven worden beperkt wil het systeem ook in de toekomst houdbaar zijn. De AVP wil in de eerste plaats een zuinig en zinnig gebruik van de zorgvoorzieningen bevorderen en de effectiviteit en doelmatigheid in de zorg vergroten, om daarmee eigen bijdragen tegen te gaan. Dit vereist een degelijk management informatiesysteem ten behoeve van de preventieve en curatieve gezondheidszorg.

Voorlichting aan het publiek over een juist en doelmatig gebruik van de medische voorzieningen en de kosten daarvan, is daarvoor noodzakelijk. Daarnaast zal het gebruik van informatietechnologie in de zorg toenemen, door het invoeren van het elektronisch voorschrijven en het elektronische patiëntendossier. In de tweede plaats krijgt de verbetering van de kwaliteit van de zorg weer meer aandacht. Uitgangspunt in de zorg moet zijn dat mensen snel en adequaat geholpen worden als zij ziek zijn of verzorging nodig hebben. Daartoe is medewerking nodig van de zorgverleners en zorginstellingen. De constructieve dialoog met zorgverleners en zorginstellingen wordt daarom hersteld. Ter ondersteuning van de kwaliteitsverbetering zal ook de verwaarloosde samenwerking met de Nederlandse Inspectie voor de Volksgezondheid nieuw leven worden ingeblazen.

- De uitgangspunten van de AZV; een volledig en houdbaar voorzieningenpakket dat zekerheid aan de burger geeft, wordt hersteld. De burger dient te weten waarvoor hij is verzekerd. Het uitvoeringsgaan AZV moet onafhankelijk de wet kunnen uitvoeren. Het tekort van

de AZV moet worden weggewerkt door kostenbeheersing en herziening van het premiestelsel, echter niet door aantasting van het voorzieningenpakket.

- De ouderen-, gehandicapten- en psychiatrische zorg worden overgeheveld naar de AZV.
- Er komt meer publieksvoorlichting over het juiste gebruik van de medische zorg en de kosten die hiermee gepaard gaan. Het doel is dat de verzekerde bewuster met zijn ziektekostenverzekering zal omgaan.
- De noodzakelijke behoefte aan zorg van de patiënt wordt centraal gesteld: (multidisciplinaire) samenwerking en afstemming tussen de verschillende zorgverleners rondom de patiënt, moeten ervoor zorgen dat de zorg tijdig en in de juiste vorm plaatsvindt.
- Integrale kwaliteitsbevordering in de zorgsector.
- Renovatie, dan wel nieuwbouw van de ziekenhuisinfrastructuur.
- Nauwere samenwerking tussen het Horacio Oduber Ziekenhuis en Centro Medico.
- Het bevorderen van samenwerking en uitwisseling met gerenommeerde ziekenhuizen in het buitenland. Dit kan de noodzaak van medische uitzendingen verminderen door meer behandelingen in Aruba zelf mogelijk te maken en de lokale zorgverleners in staat stellen zich verder te bekwamen.
- Betere bereikbaarheid en beschikbaarheid van de huisartsenzorg.
- Medische behandeling in het buitenland in gevallen waarin de Arubaanse zorg de voorzieningen mist, blijft gegarandeerd. De procedures hiervoor moeten transparant en snel worden afgehandeld.

Tijdens de laatste volkstelling is geconstateerd dat in Aruba de levensverwachting met 1 jaar is afgenomen. Dit terwijl in West-Europa en Latijns Amerika dit getal met respectievelijk 2 jaar en 3 jaar is gestegen. Deskundigen zijn geneigd dit toe te schrijven aan het eetgedrag en het daarmee gepaard gaande overgewicht van onze burgers. De AVP zal de publieksvoorlichting gericht op een gezonde levensstijl intensiveren. Bevordering van gezonde eetgewoonten en ontmoediging van tabak-, alcohol- en druggebruik staan hierin centraal. Bevordering van lichaamsbeweging en sportbeoefening bij jong en oud is een ander essentieel punt. Daarnaast worden samenwerkingsprojecten bevorderd ter voorkoming van chronische ziektes zoals diabetes en hart- en vaatziekten.

- Meer aandacht voor preventieve gezondheidszorg door publieksvoorlichting gericht op een gezonde levensstijl; betere eetgewoonten, meer lichaamsbeweging, minder tabak, alcohol en drugs.
- Meer samenwerkingsprojecten ter voorkoming van diabetes en hart- en vaatziekten.

Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)

De geestelijke gezondheidszorg moet de patiënt een menswaardig bestaan garanderen. Hoewel de zorg in Aruba van goede kwaliteit is, zijn de voorzieningen decentraal ontwikkeld, wat vaak problemen oplevert voor de doelgroep. Zo valt een aantal patiënten tussen wal en schip en is er niet altijd sprake van een efficiënte inzet van menskracht en middelen. De investering in de GGZ zijn achtergebleven bij die van de algemene gezondheidszorg. Hierdoor zijn diverse lacunes in de zorg ontstaan die binnen de komende jaren de nodige aandacht zullen krijgen.

- Het ontwikkelen van behandelingsmogelijkheden voor jeugdige psychiatrische patiënten en forensisch psychiatrische patiënten.
- Uitbreiding behandelingsmogelijkheden voor meervoudig gehandicapten.

Verslavingszorg

De laatste jaren is een enorme toename van drugverslaafden te constateren binnen onze samenleving. De zorgverlening is thans gesegmenteerd opgezet. Een opzet waarbij een vergaande integratie met de psychiatrische hulpverlening tot stand komt is noodzakelijk om tot een efficiënte en effectieve inzet van menskracht en middelen te komen. De faciliteiten voor dwangbehandeling worden uitgebreid. Er komen noodfaciliteiten voor onder curatele gestelden. De nazorg zal sterk moeten verbeteren. De zorg voor verslaafden zal vooral gericht zijn op resocialisatie. Hiervoor zijn 'halfway houses' en andere voorzieningen die het proces van re-integratie in de maatschappij bevorderen, hard nodig.

De beste remedie tegen verslaving blijft preventie, de investeringen in preventie zullen jaarlijks worden verhoogd.

- Integratie met psychiatrische hulpverlening
- Investerings in preventie en faciliteiten voor dwangbehandeling.

Patiëntenrecht en ethiek

Met de invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek van Aruba zijn de bepalingen ter bescherming van de rechten van patiënten in werking getreden. De overheid moet er zorg voor dragen dat deze bepalingen bekend worden bij beroepsbeoefenaren en patiënten. De patiëntenverenigingen dienen hierbij betrokken te worden. Zorgethische vragen moeten meer aandacht krijgen binnen de diverse zorginstellingen.

Extramurale zorg

De extramurale gezondheidszorg wordt door het Wit Gele Kruis aangeboden. Onderzocht moet worden welk deel van de intramurale (ziekenhuis) zorg ook thuis geboden kan worden. Te denken valt aan bepaalde soorten behandeling voor diabetespatiënten. Centraal hierbij staat efficiëntie en kwaliteit.

- Waar mogelijk routinematige intramurale zorg thuis aanbieden via het Wit-gele Kruis.
- De preventieve niet-verzekerbare zorg (inenting etc.) dient volledig gefinancierd te worden door de overheid.

4.2 Jeugdbeleid

Te veel jongeren komen terecht in situaties die een directe bedreiging vormen voor een harmonieuze ontwikkeling. Te denken valt aan huiselijk geweld, verslaving in het leefmilieu, verwaarlozing en armoede. Het gezin, de school en de maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol bij de opvoeding en vorming van jongeren.

De overheid moet hierin een voorwaardenscheppende rol spelen. Hiertoe moet een integraal jeugdbeleid worden opgezet. Dit beleid dient in samenspraak met de ATHA tot stand te komen. De ATHA krijgt een voortrekkersrol bij het creëren van netwerken ter bevordering van een goede jeugdzorg. Het netwerk voor tienermoeders is hiervan een succesvol voorbeeld.

Stimuleren van jeugdparticipatie is een belangrijk onderdeel van het jeugdbeleid. Buurthuiswerk dient een nieuwe impuls te krijgen, de verloederling van een aantal buurthuizen zoals Centro di Bario Dakota zal de nodige aandacht krijgen. De buurthuizen zullen culturele vorming, naschoolse opvang, huiswerkbegeleiding, recreatie, sport en spel voor 12-plussers aanbieden.

- De ATHA krijgt een voortrekkersrol bij het creëren van een integraal jeugdbeleid.
- De overheid moet afstappen van de huidige bureaucratische subsidieregeling. Het invoeren van een nieuwe regeling die flexibele inzet van middelen, creativiteit en ondernemerschap bevordert geniet bij de AVP hoge prioriteit. Toezicht van overheidswege zal geschieden aan de hand van vooraf vastgestelde transparante doelstellingen en criteria.
- De Commissie 'Rechten van het kind' krijgt een belangrijke rol ter bewaking van de naleving van de rechten van het kind. De nationale wetgeving wordt afgestemd met de eisen van het internationale verdrag ter bescherming van de rechten van het kind.

4.3 Sociaal beleid: zorg voor gezin en kind

Met planAruba zet de AVP zich in voor de strijd tegen sociale armoede en uitsluiting. Ondanks onze welvaart en onze sociale voorzieningen, zijn er te veel gezinnen die tussen wal en schip vallen. Het gezin is de hoeksteen van de samenleving, het vormt de omgeving voor de persoonlijke ontwikkeling van onze kinderen, en het is de basis voor het functioneren van het individu in de samenleving.

Sociale armoede betekent niet alleen dat een gezin een te laag inkomen heeft, maar ook dat men – daardoor – te weinig participeert in het sociale leven. Veel gezinnen hebben te maken met 'sociale uitsluiting'. Hierdoor gaan ouders en kinderen zich gemarginaliseerd en geïsoleerd voelen, en zij gaan zich hiernaar gedragen. Gezinnen met weinig sociale contacten, met weinig deelname aan verenigingen en sportclubs, gezinnen in een buurt die weinig activiteiten voor kinderen biedt, lopen het risico dat de kinderen te weinig aandacht krijgen, zich onvoldoende ontwikkelen en zelfs ontsporen.

Sociale armoede komt niet alleen voort uit gebrek aan werk maar ook uit het verschijnsel dat ouders beide hard werken om in het levensonderhoud te voorzien. Het kwetsbaarst zijn natuurlijk de eenoudergezinnen, in meerderheid alleenstaande moeders, die voor de bijna onmogelijke taak staan het kostwinnerschap en het ouderschap op verantwoorde wijze te combineren.

In planAruba is het de taak voor de overheid om te zorgen voor een bestaansminimum voor ieder gezin, door onderstand en minimumloon. Het inkomensbeleid wordt aangevuld met gerichte toeslagen voor de armste groepen, in de vorm van een woonkosttoeslag en een kindertoeslag.

Toegang tot een goede woning voor iedereen is altijd een speerpunt van de AVP geweest en zal dit in de toekomst blijven. Daarnaast moet de overheid toezien op een stabiele situatie in de gezinnen, zodat ieder kind in een verantwoorde en veilige situatie opgroeit.

Ondersteunen van kansarmen stopt echter niet bij een uitkering of het verzekeren van hun opvang, maar vereist ook een beleid van herintreding, gericht op zelfredzaamheid. Dit is essentieel voor het gevoel van eigenwaarde waar iedere mens behoefte aan heeft. Verhoging van de kansen op de arbeidsmarkt, verhogen van participatie aan en toegang tot sociaal-culturele activiteiten, tegengaan van functioneel analfabetisme, aanpak van de schuldenlast waar veel gezinnen onder gebukt gaan.

- De sociale zorg zal zich richten op het **tegengaan** van sociale armoede en **uitsluiting**. Kwetsbare gezinnen, en vooral de kinderen, zullen worden geholpen meer aan het sociale leven deel te nemen.
- Participatie betekent in de eerste plaats werk en scholing. De sociale zorg is dan ook in de eerste plaats gericht op het **verhogen van de zelfredzaamheid** van kwetsbare gezinnen in de samenleving.
- Er komt een **woonkosttoeslag en een kindertoeslag** voor gezinnen in de laagste inkomenscategorie.

- Gezinnen met jonge kinderen, en vooral **éénoudergezinnen**, vormen de speerpunt van het sociale beleid. De sociale hulp aan gezinnen kan niet los worden gezien van hun financiële situatie. De toegang tot schuldsanering zal worden verbeterd.
- Voor werkende ouders worden de mogelijkheden voor **ouderschapsverlof** uitgebreid. Dit punt zal met voorrang aan de orde komen in het overleg tussen regering en de sociale partners.
- Er wordt adequate **kinderdagopvang** gerealiseerd voor kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar. De Landsverordening regelende de voorschoolse educatie dient zo snel mogelijk ingevoerd te worden.

4.4 Ouderenbeleid

Inleiding

Aruba heeft de laatste jaren een toename gekend van vitale ouderen, die op een actieve manier willen blijven participeren in het maatschappelijke leven. De AVP zal dit stimuleren. Te denken valt aan deeltijd arbeid en vrijwilligerswerk in de sociale sector, het onderwijs en de economie zelf. Van belang voor een goede participatie van ouderen in de samenleving is tevens een goed pensioen, behoud van koopkracht staat hierdoor centraal in het beleid van de AVP.

Gepensioneerde kunnen en willen steeds meer een actieve en zinvolle rol blijven spelen in de samenleving. De samenleving kan goed gebruik maken van de ervaring en expertise van de gepensioneerde burger. Om deze rol te kunnen vervullen moet elke vorm van discriminatie tov ouderen worden tegen gegaan en moeten zij in staat gesteld worden om zelfstandig te kunnen leven. Slechts waar hulp gewenst en noodzakelijk is, zal dit gegeven moeten worden. De AVP zal ernaar streven om alle wettelijke en praktische hindernissen te verwijderen opdat de gepensioneerden deze waardevolle positie in onze samenleving kunnen innemen.

Ouderenzorg

De intramurale ouderenzorg wordt door de SABA aangeboden. De zorg was oorspronkelijk gericht op opvang van ouderen. In de loop der jaren is een toename te constateren van verpleegbehoefte patiënten, terwijl de bejaardenzorg hierop niet is ingesteld. Onderzocht moet worden welke aanvullende middelen de SABA nodig heeft om hoogkwalitatieve verpleeghuiszorg te gaan aanbieden. Tevens moet er meer aandacht besteed worden aan de psychogeriatrische patiënten. Netwerken ter ondersteuning van de mantelzorg (zorg binnen het gezin) van de psychogeriatrische patiënten zijn dringend noodzakelijk.

- De faciliteiten van de bejaardenzorg uitbreiden tot verpleeghuiszorg, met speciale aandacht voor psychogeriatrische patiënten. Het ziekenhuis krijgt een verpleegafdeling voor dementerende ouderen.

4.5 Sport

PlanAruba heeft als doel te komen tot een nationaal sportbeleid. Een sportbeleid dat als basis heeft een gezonde samenwerking van overheidsinstanties (Ministerie van Sport, IDEFRE, Sportsubsidiecommissie en de Fundacion Lotto pa Deporte) en niet-gouvernementele organisaties (Aruba Sport Unie en het Comite Olimpico Arubano). Een sportbeleid ook, dat tegemoetkomt aan de werkelijke behoeften van de sportorganisaties, zowel op organisatorisch en technisch terrein, als in financieel opzicht. Juist op financieel gebied is een grondige herziening van het huidige beleid

noodzakelijk, om het vertrouwen in het bestedingsbeleid van de belangrijkste geldschieter, de Fundacion Lotto pa Deporte, te kunnen herstellen.

De AVP zal in de komende regering het maatschappelijke belang van sport erkennen en sport voor het eerst aanmerken als een beleidsprioriteit van de regering. Sport werkt gezondheidsbevorderend, verhoogt de levenskwaliteit, heeft een opvoedende en sociale waarde en draagt op bijzondere wijze bij aan "nationbuilding" van Aruba. De sportverenigingen moeten zich kunnen ontplooien zonder ongeoorloofde inmenging van de politiek.

- Het tot stand brengen van een nationaal sportbeleid, waaraan alle relevante instanties actief en op structurele wijze bijdragen;
- Introduceren van een "Sportwet" (Ley di Deporte), waarmee de sportstructuur wordt geformaliseerd en waarin de verantwoordelijkheden en rechten van de diverse instanties worden vastgelegd;
- Transparantie brengen in het beleid van de "Fundacion Lotto pa Deporte". De besteding van de gelden van de "Fundacion Lotto pa Deporte" moet gebaseerd zijn op een duidelijk beleid, voldoen aan de gebruikelijke normen van financieel beheer en verantwoording, en volledig controleerbaar zijn voor het publiek.
- Het gebruik, beheer en onderhoud van sportfaciliteiten kan efficiënter. Deze taak is nu verspreid over diverse bestuursstructuren, maar moet worden ondergebracht bij één enkele, deskundige en gespecialiseerde instantie. Waar nodig, dient het tekort aan adequate sportinfrastructuur weggewerkt te worden. Verouderde faciliteiten dienen te worden gerenoveerd;
- Het erkennen van het belang en ondersteunen van de lichamelijke opvoeding op de scholen, onder meer door de aanstelling van voldoende vakdocenten;
- Verruimen van sport- en beweegactiviteiten binnen de buurten, door het gebruik van multifunctionele sport- en speelvoorzieningen
- Het ondersteunen van de sportvereniging (club, bond, overkoepelende organen) als belangrijke schakel in het sportbeleid, alsmede voor de sociale cohesie.
- Gelet op de verontrustende ontwikkelingen op het gebied van overgewicht en daaruit voortvloeiende gezondheidsrisico's, dient de sport en het belang van een actieve levensstijl bevorderd te worden onder de bevolking, in het bijzonder bij de jeugd. Hiertoe zullen campagnes en projecten geïnitieerd worden, welke een verhoogde participatie van de Arubaanse bevolking aan bewegingsactiviteiten tot doel hebben.

4.6 Cultuur

Cultuur is de manier waarop mensen vorm geven aan hun leven, hun gemeenschap en de groepen waartoe zij behoren. Cultuur is een dynamisch en breed fenomeen, dat zichtbaar is in alle aspecten van de samenleving. Een bloeiende cultuur draagt bij aan het creatieve en innovatieve vermogen van onze samenleving. De cultuur bepaalt het beeld van onze natie, het versterkt ons saamhorigheidsgevoel en heeft zijn weerslag op de ondernemingszin van ons volk.

Met planAruba zal de AVP haar visie op het cultuurbeleid, eerder geformuleerd in het rapport '*Politica di Bentana habri*' verder uitwerken. Deze visie wordt geïllustreerd door deze uitspraak van Mahatma Gandhi:

"I do not want my house to be walled in on all sides and my windows to be stuffed. I want the culture of all the lands to be blown about my house as freely as possible. But I refuse to be blown off my feet by any."

Binnen de filosofie van het universele platform met betrekking tot integratie '*Diversity within unity*' moeten wij trachten tot een meer harmonieuze, solidaire en tolerante samenleving te komen, die een ieder optimale mogelijkheden biedt.

Een uitgangspunt van het cultuurbeleid binnen planAruba is, dat de cultuuruitingen dichterbij de burgers moeten worden gebracht, en dat de drempel om deel te nemen in culturele activiteiten moet worden verlaagd. De buurtcentra zijn daarom van vitaal belang voor het contact met de cultuur; zowel om de culturele waarden te versterken als om de culturele diversiteit van de bario's te bewaren. In de openbare ruimte, in natuurparken en elders in de open lucht zullen meer kunstwerken en cultuurelementen worden geïntegreerd. Bestaande monumenten worden gerestaureerd en onderhouden.

De rol van cultuur in het onderwijs kan verder groeien. Door integratie van expressievakken in alle schooltypen komen kinderen al op vroege leeftijd in contact met cultuur, en leren zij hun talent al jong ontwikkelen. Samenwerking tussen onderwijs- en culturele instellingen moet worden gestimuleerd.

Onze cultuur moet ook meer bij de toeristenindustrie worden geïntegreerd. Het feit dat gastvrijheid en dienstverlenende instelling belangrijke kenmerken zijn van onze cultuur, moet deze integratie vergemakkelijken. Dit leidt enerzijds tot versterking van ons culturele erfgoed, en anderzijds voegt het waarde toe aan ons toeristische product. Culturele expressie en vieringen van b.v. Carnaval, Dia di San Juan, en 'Dande' moeten hun ruimte krijgen binnen de toeristische marketing.

Onze taal Papiamentu is bij uitstek drager van onze cultuur. Nu Papiamentu tot officiële taal is verheven, moeten verschillende aspecten van onze taal verder worden uitgewerkt. Formalisering van de spelling, stimulering van de literatuur, en het gebruik van de taal in de media zijn belangrijke aspecten. Uitgeverijen die zich tot doel stellen publicaties in het Papiamentu uit te brengen, krijgen in dit kader gerichte steun. De media hebben ook een onmiskenbare rol bij het uitdragen van onze culturele waarden.

Het subsidiebeleid voor culturele instellingen moet transparant en toegankelijk zijn, voor zowel individuen als groepen. Er moet zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt worden van de beschikbare financiële middelen; daarnaast moet op een creatieve wijze gezocht worden naar additionele fondsen.

- Cultuur moet dichterbij de bevolking worden gebracht door meer **culturele activiteiten in de bario's** en meer kunstwerken en monumenten in de openbare ruimte.
- De rol van **kunstzinnige vorming in het onderwijs** moet worden uitgebreid, met meer samenwerking tussen onderwijs en culturele instellingen.
- De Arubaanse cultuur moet meer worden geïntegreerd in ons **toeristische product**, onder meer door evenementen als Carnaval, Dande, en Dera gai.
- De rol van onze taal het **Papiamentu als cultuurdrager** is van eminent belang. De taalkundige ontwikkeling moet worden gestimuleerd door formalisering van de spelling, stimulering van de literatuur, en aandacht voor de rol van de taal in de media.
- Het **subsidiebeleid** moet transparant zijn, en toegankelijk voor individuen en groepen. De overheid moet tevens additionele financiële bronnen voor cultuurbeleid helpen ontwikkelen.

Hoofdstuk 5

Veiligheid in de leefomgeving

PlanAruba heeft speciale aandacht voor de leefomgeving van de burger. De leefomgeving bestaat uit elementen die de kwaliteit van het dagelijkse bestaan bepalen. Veiligheid in de leefomgeving is niet alleen van direct belang voor de Arubaanse burgers, maar onze stabiele omgeving is ook bij uitstek onderdeel van ons toeristisch product.

Aspecten van de leefomgeving zijn milieu, ruimtelijke ordening, infrastructuur, woonmilieu en veiligheid. Sommige van deze elementen zijn duidelijk zichtbaar, zoals wegen en natuurgebieden, andere elementen zijn duidelijk voelbaar, zoals veiligheid en een schoon milieu. Aruba kent groeiende problemen die de kwaliteit van de leefomgeving bedreigen. Het grote economische succes gecombineerd met de sterke bevolkingsgroei hebben van de eens zo vanzelfsprekende ruimte op ons eiland een schaars artikel gemaakt. Aruba raakt vol, dus meer inrichting en planning is nodig. Met het milieu, dat nog niet zo lang geleden vanzelfsprekend schoon was, leven wij nu in een wankel evenwicht. Wij zullen een veel bewuster milieubeleid moeten voeren. De veiligheid waarvan wij nog niet zo lang geleden vanzelfsprekend genoten, heeft nu actieve handhaving nodig.

5.1 Milieu

In planAruba verdient zorg voor het milieu de hoogste prioriteit. Milieubeheer is een van de belangrijke verantwoordelijkheden die wij hebben tegenover de toekomstige generaties. Maar een goed milieu is ook in ons directe belang. Het verhoogt de kwaliteit van de publieke ruimte en zorgt voor een goede volkshygiëne. Schone stranden, straten en natuurgebieden zijn bovendien voor het toerisme van onschatbare waarde. Economische groei moet, meer dan nu het geval is, rekening houden met het milieu. De AVP pleit voor een balans tussen expansie van de economie, groei van de bevolking en het milieu. Een aantal belangrijke ondernemingen toont nu al een actieve inzet voor ons milieu, en profileren zich duidelijk als 'groen'. De AVP is van mening dat deze houding de standaard moet worden onder alle commerciële bedrijven. Onder alle lagen van de bevolking moet gewerkt worden aan bewustwording op dit terrein.

- Er moet een inventarisatie plaatsvinden van lucht-, water- en bodemverontreinigende stoffen. Voorbereide voorstellen op dit gebied moeten worden aangenomen en uitgevoerd.
- Het dumpproject van Parkietenbos wordt geëvalueerd, noodzakelijke aanpassingen die hieruit volgen worden geïmplementeerd. Op basis van deze evaluatie worden ook algemene richtlijnen opgesteld over het afvalbeleid op Aruba.
- Het oorspronkelijke Arikok-plan uit de kabinetsperiode Eman-II moet, met de nodige aanpassingen, alsnog worden uitgevoerd. Parke Arikok dat ongeveer 20% van het landoppervlak van Aruba beslaat, vormt aan de ene kant een toeristische attractie en aan de andere kant biedt het de Arubaanse burger de mogelijkheid te genieten van de Arubaanse natuur in zijn meest pure vorm.

5.2 Ruimtelijke ordening

Elk ontwikkeld land dat zijn grondgebied efficiënt wil gebruiken heeft regels nodig voor de inrichting van het beschikbare oppervlak. Om verschillende redenen is echter de regelgeving op dit gebied in Aruba veel te lang uitgebleven. Onherstelbare schade is inmiddels opgetreden. De grenzen tussen stad en platteland zijn verregaand vervaagd. Woningen, voorzieningen en werkgelegenheid zijn verspreid over het gehele eiland. Verkeersstromen lopen daardoor kris-kras over het eiland en hoogwaardig openbaar vervoer wordt buitengewoon moeilijk. Tekenend voor het ontbreken van ruimtelijke coördinatie zijn de grote afgravingen die her en der in het landschap zijn te zien. De AVP zal alles in het werk stellen om de regelgeving die de verdeling van de Arubaanse ruimte regelt in de komende regeerperiode te formaliseren. Er is behoefte aan een ruimtelijke structuurvisie waarin aan

bepaalde gebieden specifieke functies worden toegeschreven. Op deze manier ontstaat er enerzijds voldoende grip op de ruimtelijke ontwikkelingen terwijl anderzijds voldoende ruimte blijft voor particulier initiatief.

- Er komt een overzichtelijke ruimtelijke structuurvisie voor Aruba. In deze structuurvisie worden functies als ruimte, werk, wonen, voorzieningen en recreatie beschreven.
- In plaats van uitbreiding van bestaande locaties moet intensiever gebruik van de ruimte (inbreiding) en stedelijke herontwikkeling de komende periode prioriteit krijgen.
- **De kwetsbaarheid van het eiland voor overmatig regenval zal worden geminimaliseerd door onder meer een goed afwateringssysteem voor de probleemgebieden.**
- Het gebied rond de Mainstreet in Oranjestad moet aantrekkelijker worden gemaakt voor het winkelend publiek. In overleg met de winkeliers wordt bekeken of de Mainstreet geheel of gedeeltelijk autovrij gebied kan worden. Dit biedt ruimte voor de ontwikkeling tot verblijfsgebied met bijvoorbeeld terrassen. Huidige regels die de ontwikkelingsmogelijkheden beperken, moeten worden weggenomen.

5.3 *Infrastructuur, verkeer en vervoer*

PlanAruba pakt de achterstand in de ontwikkeling van het wegennet aan. Op de belangrijke vervoersaders staan in de ochtend- middag- en avondspits files. Naast irritatie en tijdverlies leidt dit tot ongevallen, schade aan het milieu en geluidhinder.

Een aantal infrastructurale maatregelen die al jaren geleden als noodzakelijk zijn aangemerkt, zijn tot nu toe niet gerealiseerd. Ringweg 3 rondom Oranjestad, van het vliegveld naar Eagle, is hier een goed voorbeeld van. Daarnaast is er sprake van veel achterstallig onderhoud van wegen. Meer geld voor wegen is de komende jaren noodzakelijk. De AVP pleit voor een integraal infrastructuurplan dat de capaciteit van het wegennet vergroot en het achterstallig onderhoud wegwerkt.

In het centrum van Oranjestad is parkeerbeleid noodzakelijk. Momenteel is er gedurende grote delen van de dag nauwelijks parkeerruimte te vinden. Dit veroorzaakt veel zoekverkeer waardoor de doorstroming verder verslechtert. Naast betere wegen is goed openbaar vervoer belangrijk voor het oplossen van de vervoersproblemen in Aruba. De betrouwbaarheid en de frequentie van de bussen van Arubus laat echter veel te wensen over. Aruba kent nauwelijks aparte fiets- en looppaden. Dit is vanuit toeristisch oogpunt en vanuit de gedachte aan een gezonde levensstijl een tekortkoming waar direct verandering in moet komen.

- Spoedige realisatie van ringweg 3 vanaf het vliegveld naar Divi Dutch Village. Op deze manier wordt het centrum ontlast van doorgaand verkeer naar de hotelzone.
- De autoweg vanaf Pos Chiquito richting Oranjestad (1A/1B) moet worden verbreed van 2x1 naar 2x2 rijstroken. Er worden twee rijbanen gecreëerd van ieder twee rijstroken met een middenberm.
- In Oranjestad wordt de lokale infrastructuur verbeterd en betaald parkeren ingevoerd. In combinatie hiermee wordt de parkeercapaciteit uitgebreid. Er komt een gratis alternatief in de vorm van een parkeerterrein aan de rand van het stadscentrum met een shuttle (zoals de trolley) naar het centrum.
- De betrouwbaarheid, de frequentie en de klantgerichtheid van Arubus moet worden verbeterd. Via prestatiecontracten zal gewerkt worden in de richting van meer doelmatigheid.
- De taximarkt moet beter gereguleerd worden. Het verkrijgen van een vergunning wordt gebonden aan een aantal minimumvereisten, zoals talenkennis, die via een taxi-examen kunnen worden getoetst. **Het effect van het gebruik van taximeters in het kader van de bevordering van de dienstverlening zal worden onderzocht.**

- De vervoersmarkten van taxi's, minibussen en Arubus moeten duidelijk van elkaar gescheiden blijven. Deze verschillende vervoersvormen moeten niet met elkaar concurreren, maar elkaar aanvullen.
- Er worden meer aparte loop/fietspaden aangelegd, te beginnen bij het traject van de hotelzone naar Oranjestad.
- De verkeersveiligheid moet worden verbeterd, het aantal verkeersdoden per inwoner ligt ver boven het internationale gemiddelde. We mogen niet langer voorbijgaan aan het feit dat alcohol een belangrijke oorzaak is van deze trieste balans. Een anti-alcoholcampagne in het verkeer is noodzakelijk. Dit moet gepaard gaan met heldere normen en handhaving van alcohol- en drugstesten.

5.4 Luchtvaart

Luchtvaart is van groot belang voor de economie van Aruba, gegeven de rol welke toerisme hierin speelt. De behoefte aan grote en constante stromen bezoekers naar Aruba noopt tot een weloverwogen luchtvaartbeleid, om deze stromen toeristen te kunnen blijven garanderen. Een 'open sky' beleid gekoppeld aan eisen van hoge kwaliteit, betrouwbaarheid en continuïteit, vormen de belangrijkste kenmerken van dit beleid.

Luchthaven Reina Beatrix

Voor het vervoer van mensen van hun woonomgeving naar hun vakantiebestemming hier op Aruba en terug, neemt de luchthaven Reina Beatrix een centrale plaats in. De luchthaven dient zich verder te oriënteren over haar rol binnen het personen- en goederenvervoer van de regio.

De capaciteit van onze internationale luchthaven Reina Beatrix kan beter worden benut dan nu het geval is. De luchthaven zou zich moeten ontwikkelen tot een "hub" voor goederen- en passagiersvervoer. Nauwe samenwerking met de Air France / KLM op het gebied van goederenvervoer kan leiden tot beter gebruik van de luchthaven gedurende de dag.

De luchthaven zal in de toekomst, naast goederenvervoer, meer aandacht moeten besteden aan het bevorderen van zakelijk toerisme ("business tourism"). Modernisering en uitbreiding van de bestaande faciliteiten dienen daarbij te worden overwogen. Dit moet gepaard gaan met verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening, upgrading van het personeel en doelmatige bedrijfsvoering. In dit kader wordt de mogelijkheid onderzocht tot het creëren van een Airport Business and Financial Center in de directe nabijheid van de luchthaven, met alle bijbehorende faciliteiten (zoals vergaderzalen, restaurants, expositieruimtes, kantoorruimtes, appartementen en shopping).

Ook zal de behoefte aan vrije zone-activiteiten rondom de luchthaven actief worden onderzocht.

- Stimulering van de ontwikkeling van de luchthaven Reina Beatrix tot een **regionale "hub"** in het passagiers- en goederenvervoer.
- Uitbouw van de functie van de luchthaven met faciliteiten, gericht op **zakelijk toerisme**.
- Onderzoek naar de behoefte aan **vrije zone-faciliteiten**, die aansluiten bij de functie van de luchthaven.

5.5 Wonen

De eerder genoemde ruimtelijke structuurvisie moet ervoor zorgen dat voor iedereen bekend is welke plaatsen bestemd zijn voor woningbouw. Dit schept duidelijkheid en zorgt voor een concentratie van

de woonfunctie. Controle op het illegale gebruik van de ruimte zal verscherpt worden en waar nodig zullen nieuwe richtlijnen worden ingevoerd.

Gezien het gebrek aan woonruimte op Aruba moet er snel een complete inventarisatie worden gemaakt van de woningbehoefte. Afgestemd op die behoefte moeten er nieuwe koop- en huurwoningen worden gebouwd onder verantwoordelijkheid van de FCCA.

Hoewel er al regels bestaan ten aanzien van de bouwconcentratie moeten deze regels in samenwerking met de betrokken instanties verder verbeterd worden. Dit geldt voor de vier bouwvormen die wij op dit moment kennen: eigen huis op erfpachtgrond, eigen huis via FCCA, sociale woningbouw FCCA en huizen in particuliere projecten.

De AVP wil met planAruba het eigen woningbezit stimuleren. Eigendom creëert een directe verantwoordelijkheid voor bijvoorbeeld het onderhoud van de woning. Dit komt de kwaliteit van woonwijken ten goede. De verkoop van volkswoningen is voor de AVP daarom altijd een prioriteit geweest. In overleg met de relevante maatschappelijke groeperingen wordt verkoopprogramma herstart.

- De wachtlijsten bij de FCCA moeten worden teruggedrongen. De FCCA zelf moet een transparante organisatie worden die toegankelijk is voor iedereen.
- Het eigen woningbezit wordt verder bevorderd.
- Bij nieuwe woonwijken is het van belang te letten op een gevarieerde samenstelling van de wijkbewoners. Wijken met alleen sociale woningbouw zijn niet wenselijk. Meer differentiatie en sturing in woonvormen, verschillende kavelgroottes en bouwvormen, is nodig. Ook moet de ontsluiting voor autoverkeer en openbaar vervoer tijdig geregeld zijn.

Plan comunitario

De AVP heeft gedurende de regering 1998 – 2001 het plan di bario geïntroduceerd. In het kader van dit plan is een aantal wijkprojecten gerealiseerd, zoals recreatieparken in Esso Heights en Mabon. De AVP is tot de conclusie gekomen dat het wijkenplan moet worden voortgezet maar dat de gemeenschap zelf meer centraal moet komen te staan. Het nieuwe plan is daarom “plan comunitario” gedoopt.

In feite is het een integraal plan om het sociale leven in al zijn aspecten meer inhoud te geven in onze wijken. Het plan integreert alle overheidsinstrumenten en diensten die er zijn ten behoeve van een gezonde gemeenschap. Hoofdzaak is particuliere initiatieven te stimuleren en te ondersteunen die de wijkkwaliteit naar een hoger plan brengen. De AVP zal op korte termijn een inventarisatie maken van de maatregelen die het plan comunitario moet bevatten.

Aandachtspunten zijn onder meer:

- Meer en betere faciliteiten voor onderwijs en sport
- Recreatieparken
- Milieubescherming
- Betere ruimtelijke structuur
- Verbetering van de wegeninfrastructuur
- Straatverlichting, trottoirs, aparte loop- en fietspaden
- Efficiënte infrastructuur voor overheidsdiensten (medische hulp, sociale hulp, posterijen, bejaardentehuizen, jeugdwerkleider, wijkinspecteur, politie)

Ook is het de bedoeling dat bestaande wijkcentra een nieuwe impuls krijgen. De AVP zal programma's op cultureel, sociaal, sportief en recreatief gebied ondersteunen. Activiteiten voor jong en oud worden ontplooid in de wijk.

5.6 Justitie

De AVP heeft met planAruba de rechten en vrijheden van elke burger van Aruba hoog in het vaandel. Tegelijkertijd dient er respect te zijn voor instituties die direct betrokken zijn bij justitie, zoals rechterlijke macht, openbaar ministerie en de politie. Het feit dat de fundamentele rechten formeel goed gewaarborgd zijn in internationale verdragen en in de grondwet is niet voldoende. De overheid moet er door middel van speciale programma's voor zorgen dat burgers zich bewust worden van deze rechten. Een grondige evaluatie moet plaatsvinden van het bestaande wettelijk kader, indien noodzakelijk moeten wetten worden vervangen of aangepast. Specifiek denkt de AVP hierbij aan de Landsverordening Toelating en Uitzetting (LTU) en aan de wetgeving ter bestrijding van de criminaliteit.

Het justitieel apparaat en het openbaar ministerie

De scheiding der machten in Aruba moet worden hersteld. Helaas heeft Aruba in de afgelopen periode onacceptabele uitoefening van druk en inmenging gekend van de uitvoerende macht in de rechterlijke macht en het openbaar ministerie. Totale onafhankelijkheid in het functioneren, professionalisme en totale onpartijdigheid van de functionarissen moeten gegarandeerd zijn en blijven.

- Het tekort aan lokale rechters en Officieren van Justitie bij het openbare ministerie moet worden bestreden. Er zal actief beleid worden gevoerd om Arubaanse jongeren voor een carrière in deze richting te interesseren.

Politie en rechtshandhaving

Hoewel het politiekorps goed presteert streeft de AVP verdere verbetering na. Dit is mogelijk als de samenwerking tussen burgers en de politie toeneemt bij de bestrijding van de criminaliteit. Veel nadruk wordt gelegd op preventie. De AVP is van mening dat er meer gebruik moet worden gemaakt van wijkagenten. De wijkagent moet geen geïsoleerd instituut zijn maar in nauwe samenwerking met andere wijkdeskundigen, maatschappelijk of jeugdwerkers opereren. De overheid moet meer aandacht schenken aan de jeugd in het licht van preventie, onderwijs en opleiding. Ter voorkoming van illegale praktijken, moet er een effectievere controle komen op risicovolle activiteiten. In het algemeen zal de AVP bij het bestrijden van de criminaliteit uitgaan van de gedachten neergelegd in het rapport "de omslag" van mei 2001.

Om ervoor te zorgen dat de politie haar taken optimaal kan uitvoeren moet de regering voorzien in voldoende materieel en faciliteiten. Leden van het politiekorps moeten de gelegenheid krijgen om deel te nemen aan relevante cursussen, bijscholing en andere initiatieven, om op die manier hun kennis en vaardigheden steeds te kunnen verbeteren.

- **De aanpak van illegaal vuurwapenbezit en het effectief bestrijden van de drugshandel krijgen de hoogste prioriteit.**
- Meer aandacht voor psychologie en menswetenschappen in het curriculum van de politieschool.
- De reorganisatie die van het politiekorps, gestart tijdens de kabinetten Eman-II en III, die zich momenteel in de fase van concrete uitvoering bevindt, zal zo snel mogelijk worden geëvalueerd met alle betrokkenen. Aanpassingen die noodzakelijk zijn ter verbetering van het functioneren van het korps zullen worden doorgevoerd.
- Er dient een herindeling plaats te vinden van de politiedistricten. De huidige regering heeft het aantal politiedistricten uitgebreid. Niet alleen zijn hierdoor de personeelskosten omhoog gegaan, maar het brengt ook onnodig veel afstemmingsproblemen met zich mee.

Korrektie Instituut Aruba

De AVP is van mening dat er pogingen moeten worden gedaan om de naam van dit instituut waarde te geven. Nu de infrastructuur belangrijk is verbeterd, is het tijd voor een inhoudelijke aanpassing van het gevangeniswezen. Integriteit en veiligheid staan hierbij voorop. Het personeel moet in de gelegenheid worden gesteld cursussen te volgen.

Het correctieprogramma moet meer op resocialisatie worden gericht, in samenwerking met de reclassering.

5.7 *Immigratie en integratie*

Immigratie

Een nieuw immigratie- en integratiebeleid is een essentieel element van planAruba. Dit beleid past binnen de culturele en sociaal-economische langetermijnvisie voor Aruba en respecteert tegelijkertijd de fundamentele rechten van de immigranten zelf, die een belangrijke rol hebben gespeeld in onze ontwikkeling van de afgelopen eeuw.

Sinds de vestiging van de Lago in de jaren twintig van de vorige eeuw heeft Aruba te maken gekregen met aanzienlijke stromen immigranten. Globaal gezien is er sprake van twee grote immigratiegolven. De eerste is die van na opening van de Lago, de tweede na sluiting van de Lago in 1985 en de opkomst van de toeristische sector. Deze laatste golf was zo groot dat anno 2005 van de circa 95.000 inwoners maar liefst een derde in het buitenland is geboren.

Deze immigranten hebben de Arubaanse welvaart helpen opbouwen, maar zorgen ook voor grote druk op sociale voorzieningen en de woningmarkt. Toch zal Aruba ook in de nabije toekomst nog een - gecontroleerde - toestroom van arbeidsimmigranten nodig hebben. Het is daarbij van groot belang dat de Arubaanse overheid in samenspraak met werkgevers en werknemers deze toestroom in goede banen leidt door vraag en aanbod op de arbeidsmarkt goed af te stemmen. Het immigratie- en integratiebeleid van de AVP voor de komende periode is voor een belangrijk deel geïnspireerd op studies en adviezen van de FESCA, het wetenschappelijk bureau van de AVP.

- het Arubaanse toelatingsbeleid moet gebaseerd zijn op een afweging van het belang van de Arubaanse samenleving en het particuliere belang van de immigrant. Elk immigratiebeleid moet worden uitgevoerd op een manier die voor de immigrant humaan en duidelijk is. Iedere aanvraag voor een werk- en verblijfsvergunning moet binnen redelijke termijn en op grond van transparante criteria worden afgewerkt. De leges voor werk- en verblijfsvergunningen worden teruggebracht tot een redelijk niveau.
- De situatie op onze arbeidsmarkt moet bepalend zijn voor het toelatingsbeleid. Daarom dient de overheid jaarlijks in samenspraak de sociale partners een planning te maken van de behoefte op de arbeidsmarkt. Op basis hiervan wordt per beroepsgroep of sector het aantal af te geven werk- en verblijfsvergunningen bepaald.
- De huidige maximale verblijfsduur van drie jaar zal worden afgeschaft. Dit maximum staat integratie in de weg en is sociaal en economisch onwenselijk.
- Een werknemer mag binnen de termijn van zijn vergunning, van werkgever en van beroep veranderen voor zover de gestelde arbeidsmarktcriteria dat toelaten. Dit vermindert de afhankelijkheid van de werknemer ten opzichte van de werkgever.
- Mogelijkheden tot gezinshereniging moeten open blijven. Ook met de belangen van ondernemers, investeerders en financieel onafhankelijke personen (renteniers) moet rekening worden gehouden.

Integratie

Het grote aantal immigranten in Aruba heeft geleid tot een zeer veelkleurige samenleving die bijna 100 verschillende nationaliteiten herbergt. De uitdaging is, om temidden van deze diverse culturele en etnische achtergronden in harmonie met elkaar samen te leven.

Hoewel vele aspecten van integratie spontaan verlopen, wil planAruba toch een bewuste rol van de overheid op een aantal punten.

Het is essentieel dat nieuwkomers op alle punten gelijke rechten hebben, zodat zij niet in hun integratie en ontplooiing worden geblokkeerd. Daarnaast moet de overheid ontwikkelingen die integratie bevorderen actief stimuleren. Het is verder van belang dat de verschillende bevolkingsgroepen een aantal essentiële zaken met elkaar delen. Daarbij kan gedacht worden aan de Arubaanse rechtscultuur maar ook kennis van het Papiamentu. Nieuwkomers zullen zich op die punten moeten aanpassen, maar wel met behoud van eigen identiteit. Integratie is geen assimilatie.

- Het Arubaanse integratiebeleid moet gebaseerd zijn op respect voor elkaars culturele bagage. Eenheid in verscheidenheid is het devies. Aan de ene kant wijzen wij de eis van complete assimilatie af, waarbij immigranten zich volledig moeten aanpassen aan de meerderheid, omdat ook hun cultureel erfgoed tot de mensenrechten behoort. Aan de andere kant verwerpen wij onbegrensd multiculturalisme, waarbij groepen te weinig culturele waarden met elkaar delen en zodoende langs elkaar heen leven.
- De overheid en de verschillende maatschappelijke groepen moeten immigranten de kans geven in alle opzichten in onze samenleving te integreren en actief deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Immigrantten moeten toegang hebben tot alle voorzieningen op gelijke voet met burgers van het Koninkrijk. Participatie is het sleutelwoord. Ook van werkgevers wordt verwacht dat zij hun werknemers in staat stellen actief te integreren, bijvoorbeeld door het volgen van cursussen Papiamentu.

Hoofdstuk 6 **Perspectief in het Koninkrijk**

De status van Land binnen het Koninkrijk, waar de AVP meer dan vijftig jaar voor had geijverd, werd werkelijkheid in 1986 en gaf Aruba autonomie op een nieuw niveau. De Status Aparte blijft voor onze partij het uitgangspunt voor onze positie binnen het Koninkrijk. Het Koninkrijk biedt ons land de verankering van ons burgerschap, onze democratie en rechtsstaat en onze territoriale integriteit.

In planAruba is het Koninkrijk echter méér dan een stelsel van randvoorwaarden en garanties. De AVP streeft naar een positieve invulling van het samenwerkingsverband met Nederland, de Nederlandse Antillen en de landen die daaruit zullen ontstaan. Het Koninkrijk moet een strategische alliantie worden waarin de landen als partners samenwerken, niet alleen staatkundig en bestuurlijk, maar ook op andere terreinen. Het Koninkrijk heeft volgens de AVP nog onvoldoende beleidsmatige inhoud. Het Koninkrijk stelt zich bijvoorbeeld niet tot doel de welvaart- en welzijnsverschillen tussen de landen te verkleinen. Het gebrek aan een dergelijk cohesiebeginsel leidde tot migratiestromen binnen het Koninkrijk, vooral van kansarme jongeren van Curaçao naar Nederland. De Nederlandse reactie op deze problematische migratie heeft de verhoudingen in het Koninkrijk vervolgens ernstig onder druk gezet.

De houding van de huidige Arubaanse regering in het Koninkrijk was volstrekt defensief en uitsluitend gericht tegen –al dan niet reële- bedreigingen van onze autonomie. De AVP wil deze houding onmiddellijk ombuigen tot een positieve dialoog. Aruba moet een proactieve houding aannemen tegenover de nieuwe ontwikkelingen die in het Koninkrijk plaatsvinden, nu de Nederlandse Antillen zich ontwikkelen naar een nieuwe staatkundige structuur.

6.1 *Betere samenwerking*

De AVP heeft in de afgelopen jaren een zeer actieve en constructieve dialoog gevoerd met alle Koninkrijkspartners. De beleidsnota's in de serie *Koninkrijks- en Europese verhoudingen: een appèl voor een nieuwe benadering* getuigen daarvan. Daarmee heeft de AVP de basis gelegd voor een nieuwe inhoud van de samenwerking in de volgende regeerperiode. Het Koninkrijk moet volgens de AVP een eigen gezicht krijgen, met een eigen dienst, los van het Nederlandse ministerie van Binnenlandse Zaken. Er moet worden gewerkt aan de oplossing van het democratisch deficit, dat wil zeggen het gebrek aan parlementaire controle op de Koninkrijksregering.

Het Koninkrijk moet een grotere rol krijgen in het versterken van de bestuurscapaciteit in de Caribische landen, zodat de kwaliteit van het bestuur vanzelfsprekend wordt, in plaats van een permanente reden tot zorg.

Op economisch terrein moeten wij zoeken naar meer samenwerking met het Nederlandse en Europese bedrijfsleven. De unieke geografische en culturele positie van Aruba tussen Europa enerzijds en Latijns Amerika anderzijds moet worden benut om een 'gateway' te creëren voor Europese bedrijven die handel drijven, diensten verlenen en investeren op het westelijk halfrond. Het Arubahuis moet naast zijn bestaande taken gaan functioneren als economische ambassade van Aruba in Nederland en Europa.

De AVP heeft in de afgelopen jaren met succes gestreden voor het openen van onze mogelijkheid om als ultraperifeer gebied (UPG) toe te treden tot de Europese Unie. Cruciaal hierbij was de fact-finding missie naar Madeira en de Canarische eilanden, twee bestaande UPG's. De bevindingen van deze missie zijn door de FESCA, het wetenschappelijk bureau van de AVP, vastgelegd in een uitgebreid rapport met duidelijke conclusies. Mede hierdoor is deze optie nu verankerd in het concept van de nieuwe Grondwet voor Europa. De UPG-optie zal de komende jaren verder worden bestudeerd, vooral wat betreft de kwaliteitsnormen die Europa ons kan bieden op sociaal, economisch, onderwijs- en milieuterrein.

De andere kant van de brugfunctie die de AVP voor Aruba ziet, is de samenwerking in onze eigen regio. De contacten en de samenwerking met het Caribisch gebied en Noord- en Zuid-Amerika moet verder worden uitgebouwd. Binnen onze eigen Caribische regio liggen vele samenwerkings- en uitwisselingsmogelijkheden op gebieden als onderwijs, sport, milieubescherming en de ontwikkeling van het toerisme, die nog maar ten dele zijn benut.

- De autonomie die Aruba heeft als Land binnen het Koninkrijk blijft ons uitgangspunt bij nieuwe ontwikkelingen binnen het Koninkrijk.
- Het Koninkrijk moet meer invulling krijgen, met eigen instituties en meer beleidsinhoud. De AVP zet zich in voor versterking van de bestuurscapaciteit en de ontwikkeling van een sociaal-economisch cohesiebeginsel.
- Aruba moet zijn 'gateway' functie tussen Europa en het westelijk halfrond gaan ontwikkelen. Bedrijven uit Nederland en de rest van Europa moeten bewust worden gemaakt van Aruba als gunstige vestigingsplaats voor handel, dienstverlening en management-activiteiten. Het Arubahuis moet hierin een actieve rol spelen.
- De mogelijkheden die de UPG-status in de EU ons biedt, en de invloed die een UPG-keuze op Aruba zou hebben, moeten verder worden onderzocht.
- Er komt een platform dat de bevolking informeert over de EU en de discussie over dit thema in alle geledingen van de maatschappij bevordert.
- De regionale samenwerking op het gebied van toerisme en andere economische activiteiten, en op gebieden als milieu en onderwijs, wordt verder uitgebouwd.